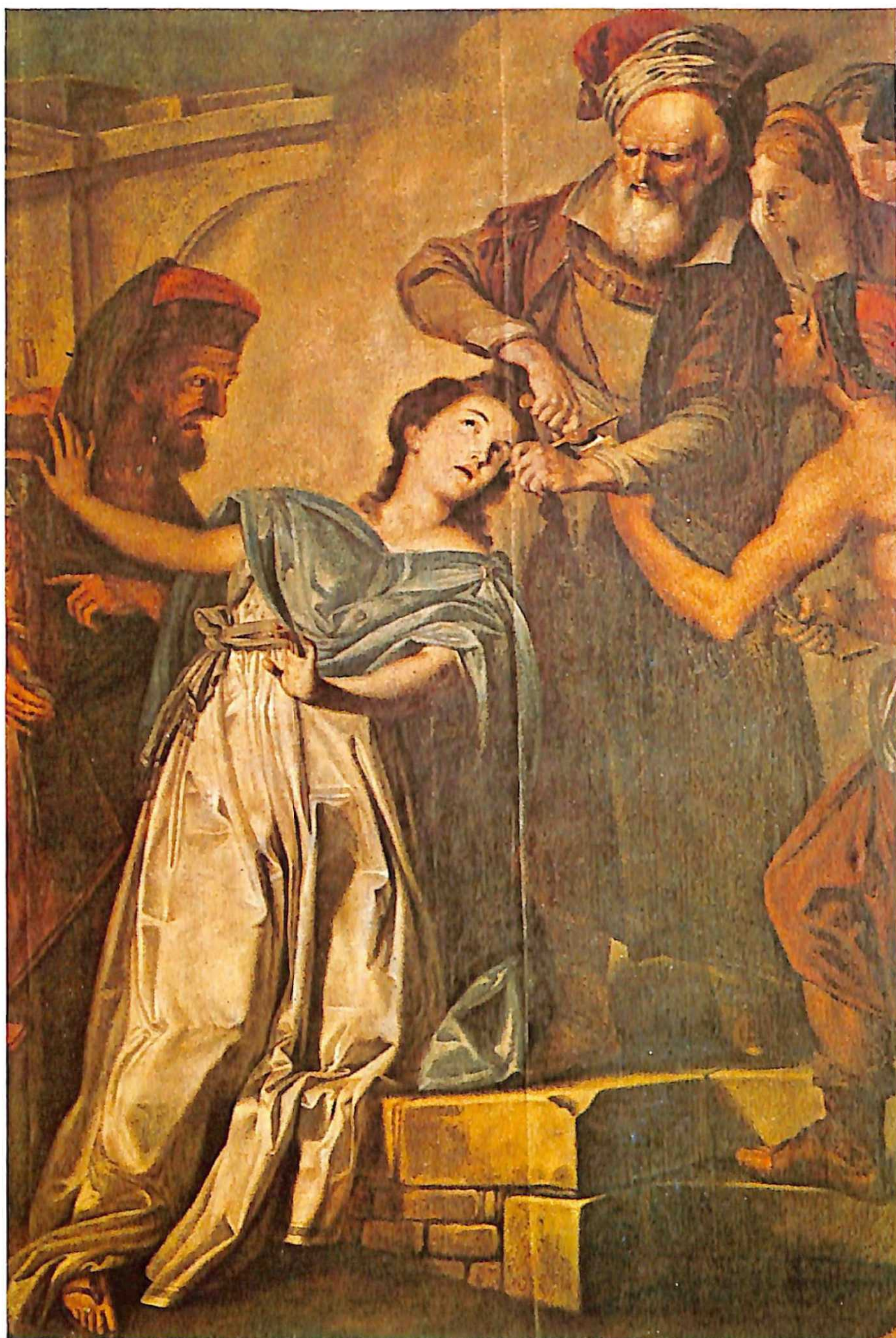

VERA BORČIĆ

ZBIRKA SLIKA
ODJELA SRBA U HRVATSKOJ
POVIJESNI MUZEJ HRVATSKE

POVIJESNI MUZEJ HRVATSKE
ZAGREB

ODJEL SRBA U HRVATSKOJ

KATALOG MUZEJSKIH ZBIRKI
XVII

Urednik
Dr LELJA DOBRONIĆ

VERA BORČIĆ

ZBIRKA SLIKA

ODJELA SRBA U HRVATSKOJ

ZAGREB
1978.

Kolor-fotografija na koricama:

Todor Ilić Češljar, Mučenje sv. Varvare, kat. br. 29
(foto Lj. Krtelj)

Fotografije:

Ljerka Krtelj i Jozo Vranić

Tisak:

JUMENA, Jugoslavenska medicinska naklada, Zagreb, Šalata bb

SADRŽAJ

Uvod	— — — — —	7
Katalog	— — — — —	13
Popis slikara	— — — — —	61
Popis slika	— — — — —	63
Slike	— — — — —	65

Ovim katalogom nastavlja se objavljivanje zbirke slika i ikona Odjela Srba u Hrvatskoj Povijesnog muzeja Hrvatske. Zbog velikog broja predmeta ova zbirka nije mogla biti objavljena u jednom katalogu. Prvim su bile obuhvaćene ikone na drvu, a ovim slike na platnu i limu. Ikone na platnu, ali nalijepljenom na drvo, tako da ono čini pravu podlogu, također su bile objavljene u prvom katalogu ikona. Iako je podjela izvršena prema jednom u stvari nebitnom elementu — materijalu na kojem je slika rađena, ona ipak u izvjesnom smislu znači i vremensko, pa i stilsko razgraničenje. Tradicionalno slikarstvo temperom na drvu kod Srba nakon seobe postepeno se zamjenjuje novim tehnikama — uljenim slikarstvom na drvenoj podlozi, pa slikanjem uljem na platnu. Uporedo s promjenom tehnike mijenja se i stil, napuštaju stari uzori, pa se od tradicionalnog postbizantskog slikanja, preko »prelaznog stila« XVIII stoljeća postepeno uključuje u zapadnoevropsku umjetnost svog vremena.

Najveći dio ove zbirke, kao i ostalih u Odjelu Srba u Hrvatskoj, čine predmeti koje su u prošlom ratu hrvatski muzealci spasili iz srpskih crkava i manastira po Hrvatskoj i sada se kao pohrana Srpske pravoslavne crkve čuvaju u ovom odjelu Povijesnog muzeja Hrvatske. Kasnije je zbirka popunjavana darovima i kupovinom. Zbog porijekla slika, velik ih je broj s religioznim sadržajem, a među portretima pretežu likovi crkvenih dostojanstvenika. To su i dvije glavne grupe slika u zbirci. Manju grupu čine slike s ostalim temama — historijski prizori, pejzaži, studije itd. Vremenski, zbirka sadrži slike nastale od XVIII do XX st. Što se tiče umjetničke vrijednosti, i tu je raspon velik: od nekih vrhunskih djela srpskog slikarstva uopće (T. I. Češljarić: Mučenje sv. Varvare, A. Teodorović: Portret Kirila Živkovića), radova slikara školovanih na akademijama, do slika neobrazovanih diletanata. Neke slike su potpisane, ali za brojne, naročito starije, ne znamo autora. Iz dokumenata znamo za izvjestan broj imena slikara koji su boravili u Hrvatskoj, ali je teško sa sigurnošću njihovo ime vezati uz koje od sačuvanih djela. Slike su i prenašane, tako da slikar nije morao boraviti tamo gdje je slika sačuvana.

Slika na platnu ima u srpskim crkvama i manastirima na području Karlovačke mitropolije već u prvoj polovini XVIII st. Zanimljive podatke o tome donosi D. Ruvarac¹ za fruškogorske manastire, gdje se u inventarima iz sredine XVIII st. spominju i »ikone na platnu molovate«. Ipak su

brojnije one rađene na tradicionalan način, na drvenoj podlozi. Slično je bilo i drugdje. Samo nekoliko primjera iz manastira u Hrvatskoj pokazuje nam da su još u drugoj polovini XVIII st. slike na platnu ovdje bile prilično rijetke. Prema opisu manastira Orahovice iz 1777. g.² tamo je bilo 68 ikona na drvu, 33 na papiru, a samo jedna na platnu. U popisu stvari iza umrlog monaha orahovičkog Save Vasilića 1799. g.³ spominje se »ikon na platnu i drvu molovatih dobrih — 4«, ali se ne navodi koliko je bilo od kojih. Protokol manastira Komogovine iz 70-ih godina XVIII st.⁴ spominje 34 ikone na papiru, 3 na staklu, 4 na drvu i 3 na platnu.

Mnogi slikari XVII st. radili su podjednako i na drvu i na platnu, ponekad i slike spotpuno svjetovnom tematikom. Na primjer, slikar Jovan Isailović stariji, autor nekoliko ikonostasa, slikar »prelaznog stila«, za daljsko vlastelinstvo 1776—7. g. pored prozaičnih poslova kao što su bojenje ormara i kola, slika i »2 ikone landšafta«.⁵ Zna se da je Joakim Markovi, koji je oko sredine XVIII st. radio po Slavoniji, osim ikona slikao i portrete i mrtve prirode. Njegovi naručioc i nisu bili samo iz crkvenih krugova. Nakon Markovićeve smrti, pošto on nije izvršio naručeni posao, vraćeno je Petru Paniću u Pivnicama platno i 15 novaca, a novosadskom sapundžiji Živku 36 novaca.⁶ Iz dokumenata znamo i da je Marković otišao iz episkopskog dvora u Pakracu ne završivši poslove za koje se obavezao. Može se pretpostaviti da je u Pakracu ipak nešto slikao, međutim ni za jednu od slika neutvrđenih autora koje su u ovu zbirku došle iz Pakraca ne bi se moglo reći da je Markovićev rad. I Dimitrije Popović je jedan od slikara koji su u drugoj polovini XVIII st. radili po Slavoniji, a slikali su i na drvu i na platnu.

Dok je na mnogim ikonama »prelaznih« slikara XVIII st. od tradicionalnog ikonopisa ostala još samo drvena podloga, neki slikari su prihvatili novu tehniku — slikanje na platnu, ali iz njihovih ruku je izašla tipična kasna ikona, samo na drugoj podlozi. U grupi slika s crkvenom tematikom u ovoj zbirci takvo je na pr. Polaganje u grob (kat. br. 2) ili slika za litijski barjak (kat. br. 1) iz 1740. g. na kojoj su i nizovi bijelih točaka karakteristični za ikone iz prve pol. XVIII st. Samo na licu sv. Nikole na drugoj strani osjeća se »prelazni« stil.

Posve konzervativno ikonopisački djeluju i slike gomirske slikarske škole (kat. br. 3 do 8). Osnivač gomirske škole Simeon Baltić učio je slikarstvo u Kijevu u vrijeme kada Kijev i njegova akademija nemaju više onaj značaj kao ranije, te počinju zaostajati u razvoju.⁷ Tako je gomirska slikarska škola najzapadniji predstavnik ukrajinskih baroknih utjecaja u vrijeme kada se srpsko slikarstvo na području karlovačke mitropolije već u potpunosti okreće prema Beču. Skromne slikarske mogućnosti i konzervativizam Baltića i njegovih učenika mogli su još biti prihvaćeni u tako zabačenom i siromašnom kraju u kakvom se nalazilo Gomirje, »na pustu i besplodnu mjestu« kao što se tuže gomirski kaluđeri. Nije čudo da se ta slikarska škola već u prvoj generaciji posve rustificira i gubi. Slike gomirske škole iz ove

zbirke spadaju među vrednije primjerke te ikonopisačke grupe. Ni jedna nije potpisana, pa ne možemo reći da li ih je slikao Baltić ili koji od njegovih učenika. Samo jedna slika je datirana (Deisis, kat. br. 3). Na njoj je naznačeno da je slikana 1764. g. Kako je Baltić 1762. g. s gomirskim arhimandritom Teofilom Aleksićem sklopio ugovor kojim se obavezuje da će u Gomirju slikati i u slikanju poučavati učenike, nije moguće da je već 1764. g. neki od njegovih učenika naslikao ovu sliku. To nije vjerojatno naročito zato što znamo za pritužbe njegovih učenika da ih Baltić slabo upućuje u tajne zanata. Kukuljević u svom »Slovníku« ne spominje Baltića, ali za Jovana Grbića kaže da je »slikao na daski i na platnu«. U dokumentima se među Baltićevim učenicima spominje Jovan Grbić.⁸ Sve slike koje pokazuju karakteristike gomirske škole nisu rad iste ruke, pa je moguće da se Grbić ili koji drugi Baltićev učenik ogledao i u ovoj tehnici. Ako pretpostavimo da je datirani Deisis Baltićev, njegov bi mogao biti i sv. Nikola (kat. br. 4), a možda i Raspeće (kat. br. 7).

Nasuprot ovoj gomirskoj retardiranoj l'niji ukrajinskih utjecaja postoji i druga, ranija ali stilski naprednija, oko ukrajinskih slikara Jova Vasilijevića i Vasilija Romanovića. O njima i njihovim radionicama, neke vrste slikarskim školama u Sremskim Karlovcima i Hopovu dosta je pisano. Njihovi sljedbenici Vasa Ostojić, Janko Halkozović, Dimitrije Bačević, Dimitrije Popović i drugi, pa i sam Vasilije Romanović, slikali su i po Hrvatskoj. Ni jedna slika iz ove zbirke nema potpis kojeg od ovih slikara, a ni na osnovu do sada poznatih dokumenata ne možemo ništa sa sigurnošću pripisati ni jednom od njih. Zato, iako nekoliko slika sigurno pripada krugu pod ukrajinskim utjecajem, zaključke možemo donositi samo prema podacima o kretanju slikara ili sličnosti s poznatim djelima. Dalja istraživanja, naročito arhivskih dokumenata, možda će otkriti i koje novo do sada nepoznato ime ili pomoći da se uz već poznata imena vežu određena djela. M. Lesek⁹ s pravom primjećuje za Vasilija Romanovića »njegov opus bi morao biti znatno veći nego što je to danas nama poznato«. Posve je moguće da je on, osim ikonostasa u Slatinskom Drenovcu i suradnje u Kostajnici, slikao i na platnu. D. Davidov¹⁰ je na osnovu arhivskih podataka zaključio da je Vasilije Romanović slikao i portrete, te mu pripisao portret pakračkog episkopa Sofronija Jovanovića. Moguće je da je za vrijeme Romanovićeve boravka u Pakracu nastala i slika »Sv. Trojica« (kat. br. 10). Iako kasnije preslikavana, ona daje naslutiti da je nastala negdje oko Romanovića. Sigurno je da je nešto ostalo i od njegovih suradnika, jer on u jednoj žalbi zbog neplaćenih radova za pakračkog episkopa spominje i svog »kompanjona«.¹¹ Krugu Vasilija Romanovića najvjerojatnije pripada i litijski barjak iz Kostajnice (kat. br. 9). Nesumnjivu bliskost s radovima pod ukrajinskim stilskim utjecajem pokazuju i »Nerukotvoreni obraz« (kat. br. 11), sv. Stefan (kat. br. 12), Raspeće (kat. br. 13). Osim ovih, u zbirci postoji još niz slika prelaznog stila druge polovine XVIII st., ali su nam njihovi autori ostali nepoznati. Pored tih »prelaznih« slika u kojima se miješaju retardirani tradicionalni sa sve više preovladavajućim zapadnjačkim elementima, a zapadnjački predlošci

se prilagođavaju sredini, ukusu i mogućnostima slikara, u zbirci ima i direktnih kopija djela zapadnoevropskih slikara, kao što je to na pr. van Dyckovo Raspeće (kat. br. 34). Neke od slika s religioznom tematikom u ovo zbirci rad su naših školovanih slikara, koji su se već posve oslobodili tradicije i potpuno pripadaju tokovima umjetnosti svoga vremena. Najzanimljivije među njima su slike T. I. Češljara i J. Stajića-Toškovića (kat. br. 29 i 30). Izvjestan broj slika s crkvenom tematikom iz ove zbirke rad je posve neukih i slabih slikara. Neke od njih ipak imaju izvjesnu kulturno-historijsku vrijednost, jer su na njima sačuvani zapisi s podacima o naručiocima ili mjestu i vremenu nastanka.

Na granici između crkvenog i historijskog prizora nalazi se slika Arsenija Teodorovića »Stevan Štiljanović dijeli žito narodu« (kat. br. 57). Pored još nekoliko slika s historijskom tematikom nešto brojniji su pejzaži, uglavnom s prikazima manastira. Svi su rad amatera, bez umjetničke vrijednosti. Druge teme zastupane su samo pojedinačno.

Veću grupu predstavljaju portreti. Oni su zanimljivi ne samo zato što među njima ima i vrijednih slikarskih djela, nego i radi osoba koje su na njima prikazane. Jedan dio čine i razni službeni portreti, većinom bez neke umjetničke vrijednosti, ponekad rađeni i po fotografijama. Razumljivo, s obzirom na porijeklo zbirke, znatan broj pripada ličnostima iz crkvenih krugova iz XVIII i prve polovine XIX st. Osim potpisanih, brojne su i nepotpisane slike, naročito osoba iz XVIII st. Istraživanja posljednjih godina znatno su proširila popis imena srpskih slikara XVIII st. koji su pored ikona slikali i portrete. Ipak, rijetko kada se može ime pojedinog slikara sa sigurnošću vezati uz određenu sliku. Vrijeme nastanka portreta ne poklapa se uvijek s vremenom života portretirane ličnosti, odnosno vršenja izvjesne funkcije (na pr. portreti za galerije episkopa ili starješina manastira). Tako je Sava Petrović portret pakračkog episkopa Josifa Putnika (kat. br. 104) radio 1830. g. u Temišvaru, a Putnik je bio pakrački episkop samo do 1828. g. Quiquerez je karlovačkog episkopa Teofana Živkovića (kat. br. 118) slikao 1891. g., tj. godinu dana nakon Živkovićeve smrti. U zbirci se nalaze i portreti poznati u više replika (na pr. Stratimirovićev portret kat. br. 110, Đurkovićev portret Stratimirovića kat. br. 111, Swobodin portret patrijarha Rajačića kat. br. 106). Raširen običaj repliciranja i kopiranja portreta uglednih ličnosti¹² otežava, ukoliko slika nije potpisana, utvrđivanje autora. Zna se na pr. da je mitropolit Stratimirović naručio od Arse Teodorovića kopiju jednog svog portreta, rad bečkog slikara Siegela,¹³ da je Đurkovićev portret Stratimirovića kopirao i Georgije Bakalović,¹⁴ da je Dimirije Avramović kopirao portrete za episkopa Stefana Stankovića,¹⁵ a Uroš Knežević i bečki slikar J. Bes radili kopije Đurkovićevog portreta kneginje Ljubice¹⁶ itd. Gornjokarlovački i pakrački episkopi su u XVIII i XIX st. većinom bili rodom iz Vojvodine, pa ne začuđuje podatak da su autori potpisanih slika dobrim dijelom vojvođanski slikari. Osim njih, portrete iz ove zbirke slikali su i neki hrvatski slikari, te neki strani. Među portretima svjetovnih ličnosti iz

XVIII st. zanimljiv je lik »postmajstera« Andrejevića (kat. br. 73), a zbog veza s Rusijom portret Petra Velikog (kat. br. 102). Ostali portreti su iz XIX st. (među njima jedan rani rad Stevana Todorovića i jedan Paje Jovanovića), te neki iz XX st.

Zbog necjelovitosti zbirke, u kojoj ima slika iz tri stoljeća, s najrazličitijim sadržajem, u ovom pregledu spomenuti su samo neki problemi i važnije grupe slika, uglavnom iz XVIII i XIX st., koje čine glavni i najveći dio zbirke. Sve ostale napomene, poređenja i sl., ukoliko ih ima, date su uz kataloške opise.

BILJEŠKE

- ¹ D. Ruvarac: Opis srpskih fruškogorskih manastira, Sr. Karlovci 1903. g.
- ² Inventarium rerum ecclesie orahoviczensis od 24. VIII 1777. g. nalazi se u arhivskoj zbirci Odjela Srba u Hrvatskoj, kut. 7, br. 75
- ³ Arhivska zbirka Odjela Srba u Hrvatskoj, kut. 8a
- ⁴ Arhivska zbirka Odjela Srba u Hrvatskoj, kut. 32
- ⁵ O. Mikić: Slikar Jovan Isailović Stariji, Zbornik za likovne umetnosti 7, str. 106
- ⁶ V. Stajić: Novosadske biografije, knj. 3, Novi Sad 1938.
- ⁷ M. Jovanović: Rusko-srpske umetničke veze u XVIII veku, Zbornik Filozofskog fakulteta VII/1, Beograd 1963.
- ⁸ I. Bach: Prilozi povijesti srpskog slikarstva u Hrvatskoj od kraja XVII do kraja XVIII st., Historijski zbornik II, Zagreb 1949, str. 202
- ⁹ M. Lesek: Ikonostas crkve sv. Bogorodice u Moroviću, Rad vojvođanskih muzeja 21—22, Novi Sad 1972—3, str. 61
- ¹⁰ D. Davidov: Ukrajinski uticaji na srpsku umetnost sredine XVIII veka i slikar Vasilije Romanović, Zbornik za likovne umetnosti 5, Novi Sad 1969, str. 129
- ¹¹ D. Davidov n. d. str. 129
- ¹² Lj. Simić — Konstantinović: Istorijski portret u srpskom slikarstvu XIX veka, Beograd 1972, str. 21
- ¹³ Klasicizam kod Srba III, str. 101
- ¹⁴ M. Kolarić: Georgije Bakalović, Zbornik radova Narodnog muzeja I, Beograd 1958.
- ¹⁵ O. Mikić: Novosadske umetničke radionice XVIII—XX veka, Novi Sad 1971, str. 15
- ¹⁶ M. Kolarić — M. Stevanović: Pavel Đurković kao portretista, Beograd 1953, str. 11

K A T A L O G

RASPORED KATALOSKE JEDINICE

Redni broj	Slikar	Naslov
		Vrijeme nastanka
		Opis (kod portreta i kratki podaci o portretiranoj ličnosti)
		Tehnika, mjere
		Način nabavke (za slike iz pohrane Srpske pravoslavne crkve kratica PSPC; za slike od Komisije za sakupljanje i čuvanje kulturnih spomenika i starina kratica KOMZA)
		Inventarni broj
		Literatura

1. Nepoznati slikar: Litijski barjak s likom sv. Georgija na jednoj i sv. Nikole na drugoj strani
1740. g.

Sv. Georgije, odjeven u tamnoplavu odjeću i crveni plašt, jaše na svijetlosivom konju. S obje ruke drži koplje kojim probada zmaja s crvenim krilima ispruženog ispod nogu konja. Iznad svečeve glave lebdi anđeo u plavoj odjeći i crvenom plaštu. U lijevoj ruci drži palmovu grančicu, a u desnoj krunu iznad Georgijeve glave. S desne strane je grad na čijim vratima stoji princeza u crvenoj haljini s bogatim ukrasima. Na glavi ima krunu. Na terasi grada, ispred raznobojnih tornjeva i zgrada, stoje kralj i kraljica u vladarskoj odjeći. Gornji dio pozadine je tamnoplav, a tlo je valovito, smeđe, zelene i ružičaste boje. U sredini je zapis:

С Е И : Б А Р Ј А К Ъ . П Р Е Л О Ж И Г О С П О Д Ф С Т А Н К О Р А Д А -
Ш И Н О В И Ч Ъ В О М А Н А С Т И Р Ъ О Р А О В И Ц У С Т О М У О Ц У
Н И К О Л А Ю : Ш С В О Е . . Т Р У Д А М Ц А М А И А 2 0 1 7 4 0 Г О Д А

Na drugoj strani barjaka naslikan je sv. Nikola. On sjedi na bogato ukrašenom prijestolju postavljenom na dvije lavlje glave. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži knjigu. Odjeven je u episkopsku odeždu, a noge su mu postavljene na crveni podnožak. U lijevom gornjem uglu, na ružičastoj podlozi, uokvirenoj sivim oblacima naslikana je polufigura Bogorodice, a u desnom Hrista. Gornji dio pozadine je plav, a donji čine ružičaste, bijele i maslinaste pruge. Dolje u sredini je isti zapis kao na prednjoj strani.

Nimbovi svih ličnosti su zlatni, s crvenim i bijelim rubom, a sva odjeća i prijestolje ukrašeni su nizovima bijelih tačaka. S jedne i druge strane je naokolo naslikan rub s vitičastim ornamentom.

Ulje na platnu 123 × 80 cm.

PSPC, manastir Orahovica

94

R. Grujić: Starine manastira Orahovice, Starinar III serija, knj. XIV, Beograd 1939; Stojanović: Stari srpski zapisi i natpisi V/7794

2. Nepoznati slikar: Polaganje u grob XVIII st.

Hristovo tijelo leži na sarkofagu ,položeno na bijelo platno sa sitnim crvenim uzorkom. Kod glave i nogu platno pridržavaju Josif i Nikodim. Iza sarkofaga je Bogorodica s raširenim rukama. S desne strane stoje apostol Jovan i dva anđela, a s lijeve dvije žene koje brišu oči. Iznad te grupe je prikaz rotunde na Hristovom grobu — bijela kupola s nizovima žučkastih trokuta, koja stoji na četiri tanka crvena stupa, povezana lukovima. Ispod lukova je krst s oruđima stradanja i četiri medaljona sa serafimima. Tlo je zeleno s plamičastim busenjem. Ispred sarkofaga je vrč, korpa i ljestve. U pozadini, s lijeve strane je Jerusalem, a još dalje Golgota s tri krsta. S desne strane je otvoren grob i kraj njega anđeo, a dalje pejzaž s drvećem i malim kućicama. Iznad kupole su sunce i mjesec, a u uglovima slike simboli evanđelista.

Po kompoziciji slika je najsljednija antiminsu Pavla Nenadovića iz 1750. g., naročito zbog načina kako je prikazana grobna rotunda (v. D. Davidov: Srpska grafika XVIII veka, Novi Sad 1978, kat. br. 124, str. 350, sl. str. 212).

Ulje na platnu, 94 × 117,5 cm.

PSPC, Petrinja
664

3. Gomirska škola (Simeon Baltić?): Deisis 1764. g.

Hrist sjedi na zlatnom prijestolju, odjeven u plavi stihar, crveni sakos i bijeli omofor s krstovima. Odjeća je ukrašena zlatnim ornamentom. Na glavi Hrist ima zlatnu krunu. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži otvorenu knjigu. S lijeve strane stoji Bogorodica, s rukama prekrštenim na grudima, u crvenoj haljini i plavom plaštu. S desne strane je Jovan, s krstom u ruci. Preko odjeće od kamilje dlake ima plavi plašt s crvenom podstavom. Pozadina je zlatna, a uz Hristovu glavu su medaljoni s inicijalima. Uz donji rub je bijelom bojom napisana godina 1764. Naokolo je crveni rub.

Ulje na platnu, 94 × 70 cm.

PSPC, manastir Gomirje
489

I. Bach: Prilozi povijesti srpskog slikarstva u Hrvatskoj od kraja XVII do kraja XVIII st., Historijski zbornik II, 1949, 204

I. Bach: Gomirska slikarska škola u drugoj pol. XVIII vijeka, kalendar »Prosvjeta« 1950, str. 218

M. Jovanović: Rusko-srpske umjetničke veze u XVIII v., Zbornik Filozofskog fakulteta, VII—1, Beograd 1963, str. 395.

4. Gomirska škola: Sv. Nikola Druga pol. XVIII st.

Svetac je prikazan kao starac s kratkom sijedom bradom, u cijeloj figuri. Na sebi ima crveni sakos sa zlatnim vezom, bijeli omofor sa zlatnim krstovima i zlatni navedrenik. O vratu mu visi zlatni krst i panagijar. Na glavi ima zlatnu mitru, a oko glave zlatni nimb. U gornjem dijelu slike s lijeve strane na tamnosivim oblacima je polufigura Hrista, a s desne Bogorodice. Ispod sivih oblaka je plavo nebo. U donjem dijelu pozadinu čini pejzaž s drvećem, a s lijeve strane i zgradama s tornjem i kulom, možda slikom manastira Gomirja.

Ulje na platnu 100 × 68 cm.

PSPC, manastir Gomirje
386

Literatura kao za br. 3.

5. Gomirska škola: Sv. Nikola Druga pol. XVIII st.

Sv. Nikola je prikazan u cijeloj figuri, odjeven u episkopsku odeždu, s mitrom na glavi. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži zatvorenu knjigu. U dnu pozadine je pejzaž s brdima i drvećem, iznad toga je nebo ružičaste boje, koja prelazi u plavu, pa u sive oblake. Iznad oblaka je otvoreno nebo ružičaste boje. S lijeve strane u nebu je mali lik Hrista, a s desne Bogorodice.

Ulje na platnu 95 × 72 cm.

PSPC, manastir Gomirje
492

6. Gomirska škola: Bogorodica s Hristom Druga pol. XVIII st.

Bogorodica je prikazana u polufiguri, odjevena u crveni maforij ukrašen zlatnim ornamentom. Ispod toga ima plavu haljinu, također sa zlatnim vezom. Marija desnom rukom pokazuje na Hrista, kojeg drži na lijevoj ruci. Hrist je dječak s dugom smeđom kosom, odjeven u tamnozeleno odjeću i oker plašt sa zlatnim naborima. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži zatvorenu knjigu. Na odjeći su nabori djelomično plastično izrađeni. Hrist i bogorodica imaju na glavi zlatne krune i nimbove. Pozadina je zlatna, a s lijeve i desne strane od Marijine glave su medaljoni s inicijalima.

Ulje na platnu 101 × 75,5 cm.

PSPC, Založnica
540

7. Gomirska škola: Raspeće Druga pol. XVIII st.

Iz lubanje u dnu slike uzdiže se smeđi krst i na njemu je raspeti Hrist. S lijeve strane stoji Marija u plavoj haljini sa srebrnim ornamentom,

ogrnuta crvenim maforijem sa zlatnim vezom. S desne strane je apostol Jovan, u zelenoj odjeći sa zlatnim vezom i crvenom plaštu. Dolje u pozadini su bijeli zidovi Jerusalima, te ružičastim, maslinastim i bijelim kulama i zgradama. Nebo je dolje plavo, a gore prelazi u tamnosive oblake, zlatno obrubljene. Desno je sunce, a lijevo mjesec. Iz lubanje u podnožju krsta izlazi još sa svake strane po jedna zelena vriježa loze s listovima i tamnoplavim grozdovima. Loza ide naokolo slike i na njoj su krugovi sa zlatnim rubom. Uz svaku uzdužnu stranu ih je po šest i u njima su prikazi mučeništva apostola. U po dva kruga gore i dolje su likovi evanđelista. Gore u sredini je Nerukotvoreni obraz. Uz donji rub je bijela traka sa, zbog oštećenosti nečitljivim, zapisom.

Ulje na platnu 91 × 69. cm.

PSPC, manastir Gomirje

559

8. Gomirska škola: Hrist

Druga pol. XVIII st.

Hrist je prikazan do nešto ispod pasa kao mladi čovjek s dugom smeđom kosom i dosta kratkom bradom. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži otvorenu knjigu. Odjeven je u crveni hiton i zeleni himatij s bijelom podstavom. Odjeća je ukrašena zlatnim vezom. Hristov nimb je iscrtan crvenom bojom na zlatnoj pozadini. Kraj njegove glave su medaljoni s inicijalima.

Ulje na platnu 110 × 67 cm.

PSPC, Moravice

626

9. Suradnici Vasilija Romanoviča?: Litijski barjak

Druga pol. XVIII st.

Na jednoj strani barjaka prikazano je Vaskrsenje. Hrist lebdi iznad otvorenog groba, dijagonalno postavljen na površinu slike. Ogrnut je bijelim platnom. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži crveni barjak s krstom. Oko njega je svijetložuti krug svjetla, koji prema rubu prelazi u tamniju boju. S lijeve strane od groba stoji jedan vojnik s uzdignutom lijevom rukom, a s desne jedan vojnik stoji, a dvojica, zgrčena na zemlji, zaklanjaju glave.

Na drugoj strani je naslikan lik sv. Nikole. Odjeven je u episkopsku odeždu, na glavi ima mitru. U desnoj ruci drži episkopski štap, a u lijevoj knjigu. Pozadina je žuta, s naznačenim stubovima sa svake strane. Način slikanja lica, naročito profila, ima sličnosti s ikonostasom iz Kostajnice, prema I. Bachu radom V. Romanoviča i njegovih suradnika, naročito sa scenama iz evanđelja.

Ulje na platnu 97 × 74 cm.

PSPC, Kostajnica

93

10. Vasilije Romanovič?: Sv. Trojica

Druga pol. XVIII st.

Bog otac i Hrist sjede na oblacima. Hrist je s lijeve strane, desnom rukom pridržava krst. Ogrnut je samo crvenim plaštem. Bog otac, s trokutastim nimbom, je s desne strane. On desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži žezlo. Njegova odjeća je zelena, a plašt svijetlozelenkast. Ispod njihovih nogu je plava sfera. Iznad glava, u oblacima su tri anđeoske glavice, u sredini u otvorenom nebu lebdi golub.

Slika je preslikavana, ali ipak tipovi lica podsjećaju na likove kakve su slikali slikari oko Vasilija Romanoviča. Karakteristično je slikanje usana, brade, kose na Hristovom liku, a i starački tip Boga. Sličan je manirirani način crtanja ruku, te disproporcija između gornjeg i donjeg dijela Hristovog tijela, koja se dosta često javlja kod likova na kostajničkom ikonostasu. Korisno je i upoređivanje s istom kompozicijom sa ikonostasa iz Kostajnice. Ova slika se do rata nalazila u vladličanskom dvoru u Pakracu. Iz sačuvanih dokumenata zna se da je Romanovič bio u Pakracu, čak je vodio i spor zbog neplaćenih radova (D. Davidov: Ukrajinski uticaji na srpsku umetnost sredine XVIII v. i slikar Vasilije Romanovič, Zbornik za likovne umetnosti Matice srpske br. 5, str. 129). Osim portreta pakračkog episkopa Sofronija Jovanoviča, koji mu Davidov pripisuje, do sada nije bilo poznato još koje njegovo djelo nastalo u Pakracu. Postoji mogućnost da je on ili njegov »kompanjon« radio ovu »Trojicu«, što će se moći sigurnije utvrditi kada se slika očisti.

Ulje na platnu, 159 × 117,5 cm.

PSPC, Pakrac

622

11. Nepoznati slikar: Nerukotvoreni obraz

XVIII st.

Na bijelom platnu, koje je gore vezano u dva čvora, prikazana je Hristova glava, s dugom crnom kosom razdijeljenom po sredini, tankim brkovima i kratkom bradom. Oko glave je zlatni nimb s crvenim rubom, upisanim krstom i inicijalima. Pozadina je siva.

Krupne oči, malo uzdignute obrve, što licu daje pomalo začuđen izraz, dugi uski nos, male pune usne, okrugla mala brada, donji dio lica kraći od gornjeg, sve to nalazimo na likovima koji se pripisuju Jovu Vasiljeviću (v. P. Vasić: Slikari ikonostasa manastira Bođana i Krušedola, Doba baroka, Beograd 1971, str. 80, 81). Negdje u krugu oko Jova Vasiljevića treba tražiti i autora ove slike.

Ulje na platnu 46,5 × 39 cm.

PSPC, Pakrac

233

12. Nepoznati slikar: Prvomučenic Stefan

Druga pol. XVIII st.

Svetac je prikazan u cijeloj figuri kao mladić s dugom smeđom kosom,

koji u desnoj ruci drži kadionicu, a u lijevoj trokraki svijećnjak. Na sebi ima bijeli stihar, crni sakos sa zlatnim cjetovima i crveni orar sa zlatnim krstovima. Oko glave ima zlatni nimb. U desnom gornjem uglu je otvoreno nebo iz kojeg u zraccima svjetlosti izlijeće anđeo u crvenoj odjeći i plavom plaštu. On u desnoj ruci drži palminu granu, a u lijevoj vijenac nad Stefanovom glavom. U pozadini se vidi arhitektura sa stupovima slikana u smeđem tonu.

Lik je sličan Hristu kat. br. 11, pa bi autor mogao biti isti.

Obadvije slike su iz Pakraca.

Ulje na platnu 163,5 × 72 cm.

PSPC, Pakrac

620

13. Nepoznati slikar: Raspeće i praznici
XVIII st.

U sredini slike je u jednom većem krugu naslikano Raspeće. S lijeve strane od krsta stoji Marija, a s desne Jovan. U pozadini su zidine Jerusalima. Sa svake strane od tog centralnog prizora je po jedan izduženi oval s prikazom oruđa stradanja. U gornjem dijelu slike su dva nešto manja kruga. U jednom je Vaskrsenje, a u drugom Vaznesenje Hristovo. U donjem dijelu su također dva kruga s prikazom Blagovijesti i Rode-nja Hristovog. Površina slike između krugova sa scenama je zlatna, a na njoj je smeđom bojom iscrtan ornament. Zlatna ornamentirana podloga i zlatni ornament i na odjeći ukazuju na ukrajinske utjecaje.

Ulje na platnu 86 × 69 cm.

PSPC, Pakrac

216

14. Nepoznati slikar: Bogorodica s djetetom
XVIII st.

Bogorodica je prikazana u polifiguri, s Hristom na lijevoj ruci. Odjevena je u crveni maforij sa zlatnim ornamentom i plavo-zelenu haljinu sa zlatnim obrubima. Na glavi ispod maforija ima plavo-zeleni veo. Hrist je svoje lice prislonio uz majčino. Desnom rukom blagosilje, a lijevu je stavio u Marijinu desnu. Odjeća mu je bijela, pojas crven, a plašt zlatan. Oko glave Marije i Hrista su zlatni nimbovi s crvenim rubom. Pozadina je zlatna s ornamentom iscrtanim crnom bojom, što također pokazuje na ukrajinske uzore.

Ulje na limu 22,5 × 17,5 cm.

PSPC, manastir Orahovica

314

15. Nepoznati slikar: Bogorodica s djetetom
1780. g.

Bogorodica je tipa vinčansko-bezdinske, s Hristom na desnoj ruci. Haljina joj je plava sa zlatnim rubom oko vrata i ruku. Maforij je crven sa zlatnim vezom. Hrist je zagrlio majku i svoje lice prislonio uz njeno.

Na sebi ima bijelu košulju i zlatni plašt. Bogorodica i Hrist imaju na glavama zlatne krune, a naokolo zlatni nimb. Pozadina je plava. Kraj Bogorodičine glave su zlatne kartuše s inicijalima. Naokolo je naslikan vitičasti zlatni okvir. Uz donji rub slike je na bijeloj podlozi zapis:

БЦЕ ДВО РАДУСА БЛАГОДАТНАА МРІЕ

ГДЪ С ТОВОЮ; 780

Ulje na platnu nalijepljenom na karton 58 × 46 cm.

PSPC, Bjelovar

531

16. Nepoznati slikar: Polaganje u grob
Druga pol. XVIII st.

Hristovo tijelo, koje je položeno na bijelo platno, Josif i Nikodim stavljaju u sarkofag. Iza sarkofaga je u sredini Bogorodica s raširenim rukama. Kraj nje je Magdalena, koja Hristovo tijelo maže uljem, apostol Jovan i još tri žene. Sa svake strane lebdi još po jedan manji anđeo s ripidom. U pozadini je krst. Podloga je dolje smeđa, u srednjem dijelu ružičasta, a prema gore prelazi u zelenkasto-plavo. Ispred sarkofaga su dvije posude. Scena je uokvirena zlatnim naslikanim unutrašnjim okvirom. U uglovima su zlatnim lukovima načinjene četvrtine krugova i u njima su naslikane polufigure evanđelista. Gore su Matej i Jovan, a dolje Luka i Marko. Od unutrašnjeg okvira do ruba slike je traka oko 10 cm. Na njoj su naslikani anđeli sa simbolima stradanja između vitičica sa kitama crvenog i plavog cvijeća.

Slavenski i grčki natpis uz krst upućuje da je autor možda neko od slikara doseljenih iz Makedonije.

Ulje na platnu 92 × 126 cm.

PSPC, Koprivnica

923

17. Nepoznati slikar: Sveti Stefan
Vjer. kraj XVIII st.

Stefan, mladić s dugom smeđom kosom stoji na okruglom zelenom podnošku. Na sebi ima plavi stihar, bijeli sakos s cvjetnim uzorkom i crveni orar. U desnoj ruci drži kadionicu, a u lijevoj crvenu knjigu. Oko glave ima zlatni nimb. Iza njega je luk na smeđim stubovima. U lijevom uglu je u otvorenom nebu uokvirenom oblacima božje oko, a u desnom anđeo s vijencem i palminom granom u ruci. U lijevom donjem uglu je u zlatnom rokoko okviru prikaz kamenovanja sv. Stefana, a u desnom prorok Danil.

Slika je u muzej dospjela iz Karlovca. Međutim, u opisu karlovačke crkve iz 1931. g. (Mita Grujić: Spomenica srp. pravoslavne opštine u Karlovcu, Karlovac 1931.) ova slika se ne spominje. Ne tako čest lik proroka Danila navodi na pomisao da je slika možda rađena po narudžbi episkopa Danila Jakšića.

21

Ulje na platnu 70 × 56 cm.
PSPC, Karlovac
542

18. Nepoznati slikar: Krunisanje Bogorodice
1785. g.

Slika je razdijeljena na tri dijela — srednji najveći i sa strane dva uža. U sredini je Krunisanje Bogorodice. Hrist i Bog otac sjede na oblacima i drže zlatnu krunu iznad glave Bogorodice koja stoji na sferi obavijenoj zmijom. Sa svake strane u oblacima lebdi po jedan anđeo. Gore je u otvorenom nebu golub. S gornje strane prizor uokviruje naslikani rokoko zlatni okvir, a dolje, također u zlatnom okviru, zapis:

ГѢЖЕ БЦЕ ПОМИЛУМА ГРЕШНАГО. И ВЪ ДОБРО-

ДѢТЕЛИ ОУКРѢПИ, И СОБЛЮДАЙМА ДА НАГЛА

СМѢРТЬ НЕ ПОХИТИТЬ МА НЕГОВАГО И ДОВЕ-

ДИ МА ДВО ЦРѢТВІА БЖІА. — 1785. ГОДА

Sa svake strane od centralnog prizora je po pet svetačkih likova u zlatnim pravokutnim okvirima. S lijeve strane su: Bogorodica, Petar, Jovan Zlatousti, Atanasije, Georgije. S desne strane: Jovan Preteča, Pavle, Nikola, Grigorije, Dimitrije. Svetitelji su prikazani u 3/4 figuri. Svi imaju zlatne nimbove i zlatne ukrase na odjeći. Iza njih je pozadina plava. Izvjesni detalji na ovoj slici jako podsjećaju na radove Jovana Četirevića Grabovana i njegovih suradnika. Ima i razlika, a to je u prvom redu onaj opći utisak. Likovi iz Krunisanja Bce ne pripadaju lako prepoznatljivom Grabovanovom tipu. Sve je izduženije, profinjenije. Ali to izdužavanje figura javlja se već kod Grabovana (v. M. Jovanović: Jovan Četirević Grabovan, Zbornik za likovne umjetnosti Matice srpske 1, str. 217). Na ikonama je njegov karakteristični robustniji tip lica obično na središnjem liku, dok su male svetačke figure naokolo obično manirirano izdužene, po tipovima, pa i po izboru svetitelja, načinu uokviravanja vrlo slične likovima na ovoj slici. Isti nagnuti položaj glave i sam lik sv. Jovana nalazi se i na Grabovanovoj ikoni Bogorodice s Hristom iz Narodnog muzeja u Beogradu (v. M. Jovanović n. d. sl. 15) i prijestolnoj ikoni iz Velikog Poganca (v. Lj. Karaman: O djelovanju domaće sredine u umjetnosti hrvatskih krajeva, Zagreb 1963, sl. 77). Sv. Nikola je gotovo isti kao sv. Atanasije na Grabovanovoj ikoni Bogorodice sa sveticima (v. V. Borčić: Zbirka ikona Odjela Srba u Hrvatskoj, Zagreb 1974, sl. 28). Sv. Georgije i Dimitrije su kao na beogradskoj ikoni, a i ostali likovi javljaju se na već spomenutim ikonama i ikoni Bogorodice iz manastira Rakovice (v. P. Vujović: Crkveni spomenici na području gra-

da Beograda, Beograd 1973, str. 272). Nije bez značaja ni podatak da je slika nabavljena od obitelji koja je porijeklom iz Osijeka, čijim se građaninom Grabovan smatrao. Među učenicima i suradnicima Jovana Četirevića Grabovana treba tražiti i autora ove slike.

Ulje na platnu 85 × 61 cm.

Kupljeno od dr B. Magaraševića 1960. g.
389

19. Nepoznati slikar: Raspeće
Vjer. kraj XVIII st.

Na visokom krstu prikovan je Hrist. Na glavi ima trnovu krunu, a oko bedara bijeli perizom. S lijeve strane stoji Bogorodica, sklopljenih ruku. S desne je Marija Magdalena, koja je desnom rukom obuhvatila krst. Kraj nje stoji apostol Jovan s bijelom maramom u desnoj ruci. U pozadini, koja je sva u toplom smeđem tonu, s lijeve strane se nalazi crkva s visokim tornjem i zavjesom na vratima. Pored nje je nekoliko zgrada s tornjevima, a ispred njih, samo skicirane, dvije figure. S desne strane u pozadini su stijene. Na nebu su pomračeno sunce i mjesec, a u podnožju krsta lubanja s kostima.

Ulje na platnu, 99 × 69 cm.

PSPC, Plaški?

665

20. Nepoznati slikar: Hrist

Kraj XVIII ili poč. XIX st.

Hrist stoji na bijelim oblacima. Odjeven je u odjeću crvene i plave boje. Odjeća je ukrašena zlatnim ornamentom. Hrist desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži žezlo i sferu. Oko glave ima zlatni nimb. Na oblacima su četiri heruvima, a iznad oblaka je plavo nebo.

Hrist podsjeća na neke likove Jovana Isailovića st. Slično je modeliranje lica i tijela (širina oko pasa). Najviše sličnosti ima s Hristom na prijestolnoj ikoni u Boboti (O. Mikić: Slikar Jovan Isailović stariji, Zbornik za likovne umjetnosti Matice srpske 7, Novi Sad 1971, sl. 6).

Izgleda da je slika u gornjem dijelu djelomično preslikana.

Ulje na platnu 111 × 63 cm.

PSPC, Virovitica

217

21. Mihailo Popović: Raspeće i drugi prizori

Vjer. poč. XIX st.

U sredini je u zlatnom ovalnom okviru naslikano Raspeće. Hrist ima na glavi trnovu krunu. S lijeve strane stoje Bogorodica i apostol Jovan, a s desne kleči Magdalena i briše oči. U uglovima slike su nešto manji zlatni ovali i u njima prizori: gore Rođenje Hrista i Vaskresenje, a dolje Krštenje u Jordanu i Konstantin i Jelena. Između tih ovala su još četiri manja. Iznad Raspeća se zbog oštećenosti prizor u tom malom okvi-

ru ne može raspoznati, u sredini s lijeve strane je polufigura sv. Petra, s desne sv. Pavla, a dolje arhandela Gavrila. S desne strane, uz donji rub je ostatak potpisa slikara »Mihail . . .« (ćirilicom).

Prema zapisu objavljenom kod Stojanovića još 1926. g., kada je objavljena VI knjiga »Zapisa« vidljiv je bio cijeli potpis: Mihail Popović moler«. R. Grujić, koji je ovaj zapis poslao, navodi da je iz XVIII st. Jedan slikar Mihailo Popović spominje se u računima crkve u Vršcu 1807. g. (Klasicizam kod Srba 3, Beograd 1966, str. 95). Slikar Mihailo Popović potpisan je na računu za slikanje grbova izrađenih prilikom pogreba episkopa Miokovića 1823. g. u Plaškom (Klasicizam kod Srba, 3, str. 165). Mihailo Popović slikao je ikonostase u Jasenovu i Ostrovu u Banatu (Rašajski: Arsa Teodorović i Pavle Đurković u Vršcu, Rad vojvođanskih muzeja 3, Novi Sad 1954, str. 256). Prema N. Simiću (Prilog za hronološko-topografski pregled kretanja srpskih umetnika u XIX veku, Rad vojvođanskih muzeja 7, Novi Sad 1958) u Karlovcu se 1820. g. spominje Mijajlo Popović, živopisac iz Petrinje, a 1822. g. javlja se u Perni. Mihailo Popović je dosta često ime, tako da nije sigurno da je sve to ista ličnost i da je ona identična s autorom ove slike.

Ulje na platnu 106 × 75 cm.

PSPC, Bjelovar

541

Stojanović: Stari srpski zapisi i natpisi VI, br. 9750

22. Lazar Tošković-Stajić: Sv. Nikola
Oko 1800. g.

Sv. Nikola je prikazan u polufigurini, kao starac s kratkom sijedom kosom i bradom. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži zatvorenu knjigu s crvenim koricama. Odjeven je u crveni felon i bijeli omofor s crnim krstovima. Oko vrata mu o crvenoj traci visi krst. Nimb je žučkaste boje s crvenim rubom. Pozadina je oker, s crno iscrtanim ornamentom.

Ulje na platnu 43 × 27 cm.

Kupljeno od Stojana Stajića 1954. g.

261

M. Lesek: Umetnička delatnost u XVIII i XIX veku, Zbornik Sremska Mitrovica, Sr. Mitrovica 1969. g., str. 165.

23. Nepoznati slikar: Polaganje u grob

Hristovo tijelo leži ispruženo na bijelom platnu koje uz Hristovu glavu pridržava Nikodim, a uz noge Josif. Bogorodica je između njih i sklopila je ruke. Pozadina je posve tamno plava.

Ulje na platnu 35 × 78 cm.

PSPC, Glavace

49

24. Nepoznati slikar: Jerusalem

Vjer. XVIII st.

Raspored scena je kao i na ostalim takvim slikama »Jerusalima«. U sredini je, okružen zidinama, grad u čijem centru je grobna crkva, a naokolo prizori Hristovog mučenja, smrti i vaskrsenja. Naokolo je mnogo većih i manjih scena iz starog i novog zavjeta. Boje su dosta žive, a pretežu ružičasta (u nekoliko tonova), plava i bijela.

Đ. Mazalić (Dvije stare slike i njihov majstor, Naše starine I, Sarajevo-1953) smatra da su »Jerusalime«, kojih je u našim krajevima dosta sačuvano, slikali uglavnom naši slikari prema uzorima na platnu, tilu i papiru, donešenim iz Palestine. Po mišljenju V. Han (Značaj palestinskih eulogija i liturgijskih predmeta za noviju umjetnost kod Srba, Zbornik Muzeja primenjene umetnosti br. 5, Beograd 1959) »većina kod nas našdenih »Jerusalima«, bez obzira na srpske signature i lokalne ikonografske detalje, potiče iz palestinskih radionica« (str. 49). Međutim »Ispitivanja su pokazala da su i majstori iz Evrope (Venecija, Beč), bili neposredno angažovani na izradi predmeta koje je jerusalimska patrijaršija rasturala među pravoslavnim vjernicima« (str. 75). Prema nekim »Jerusalimima« koji imaju sačuvane razne zapise, vidimo da su takve slike donošene i u XVIII, ali i još dugo u XIX st. (O. Milanović-Jović: Iz slikarstva i primenjene umetnosti u Banatu, Građa za proučavanje spomenika kulture Vojvodine VI—VII, Novi Sad 1976). Na slici iz ove zbirke nema nikakvog zapisa, pa je teško sa sigurnošću odrediti vrijeme i mjesto nastanka.

Ulje na platnu 94 × 150 cm.

PSPC, manastir Lepavina

969

V. Han: Značaj palestinskih eulogija i liturgijskih predmeta za noviju umjetnost kod Srba, Zbornik Muzeja primenjene umetnosti br. 5, Beograd 1959, str. 49.

25. Nepoznati slikar: Sv. Nikola

Vjer. XIX st.

Svetac je prikazan u polufigurini, kao čovjek s visokim čelom, tamnom kosom i bradom. Felon mu je ukrašen crnim i bijelim krstovima. On desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži zatvorenu knjigu na kojoj su tri kugle. Pozadina je posve tamna.

Ulje na platnu 97 × 73 cm.

PSPC, Petrinja

218

26. Nepoznati slikar: Bogorodica

Vjer. XIX st.

Dopojasni lik Bogorodice s Hristom na lijevoj ruci. Maforij je neodređene tamne boje. Na desnom ramenu je zlatan krst. Hrist desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži zatvorenu knjigu. Odjeća mu je zelena,

a plašt crven. Bogorodica i Hrist imaju na glavama zlatne krune, Bogorodica okrugao nimb, a Hrist zrakast. Pozadina je zlatna. Na poledini slike je zapis: Prikaza Mihail Todorovič (ćirilicom).

Ulje na platnu 80 × 57 cm.

PSPC, Petrinja

523

- 25a. Nepoznati slikar: Neurokotvoreni obraz

Vjer. XIX st.

Na žučkasto pozadini naslikano je tamnom smeđe-sivom bojom Hristovo lice. Po licu teče krv.

Ulje na platnu 32,5 × 24 cm.

PSPC, Plaški

952

- 26a. Nepoznati slikar: Bogorodica s djetetom

XIX st.?

Bogorodica pripada tipu »crne« ili »arapske«. Lica Marije i djeteta su posve tamna. Oboje imaju na glavama zlatne krune, malo reljefno izrađene. Na isti način rađen je i nakit ispod Bogorodičinog vrata, zlatne zrake oko Hristove glave i inicijali. Pozadina je zlatna.

Ulje na platnu 75,5 × 44,5 cm.

PSPC

662

27. Nepoznati slikar: Ne ridaje mene mati (Pieta)

Prije 1795. g.

Hristovo tijelo je uspravno postavljeno u sarkofagu. Vidi se do 3/4. Hrist na glavi ima trnovu krunu, a oko bedra bijeli perizom. Pridržava ga Bogorodica, koja stoji iza sarkofaga. Ona je ogrnuta crvenim maforijem, ispod kojeg na glavi ima plavu kapu. Iza Marije i Hrista je veliki smeđi krst. Pozadina je svjetlije smeđe boje. Na poledini slike je zapis:

КЪПІХ ЗА = 1 = ДЪКАТЬ 4 f 30 - x - 1795 =

ДЕКЕ^М. 26. КУРІЛЪ (Ж)ИВКОВИЧЪ ЕП^СКОПЪ

ПАКРАЧКІИ

Ulje na platnu 72,5 × 55 cm.

PSPC, Pakrac

544

28. Nepoznati slikar: Scene iz muke Hristove

Poč. XIX st.?

Duga traka platna na kojoj je slika, sastavljena je iz nekoliko komada. Scene su prikazane u nizu lukova. Svijetlo sivi stupovi s oker jonskim

kapitelima povezani su sivim lukovima. Prostor iznad lukova je ružičast i na njemu je natpis za svaki prizor. Ispod svakog luka je jedna scena, a svi razmaci između stupova nisu iste širine. Predložak je očito bio kakva zapadnjačka ilustrirana biblija, a natpisi su ćirilski. Boje su dosta sirove, oštih kontrasta, a naglašena je plastičnost likova. Prizori su naslikani ovim redom: 1. Molitva na Maslinovoj gori, 2. »Koga tražite«, 3. Judin poljubac, 4. Vođenje preko potoka, 5. Hrist pred Pilatom, 6. Bičevanje, 7. Evo čovjeka, 8. Krunjenje trnovom krunom, 9. Nošenje krsta, 10. Skidanje odjeće, 11. Raspeće.

Ulje na platnu 115 × 512 cm.

PSPC, Petrinja

933

29. Teodor Ilić Češljari: Mučenje sv. Varvare

1785. g.

Varvara je centralna figura kompozicije. To je mlada djevojka odjevena u bijelu haljinu i svjetlo plavi plašt. Poklekla je na kamenu stepenicu, nagnuta na desnu stranu. Ruke je ispružila prema lijevoj strani i gura od sebe čovjeka, koji joj pokazuje na kip Dijane što ga drži u ruci. To je poganski sveštenik, s crvenom kapom i zelenim velom na glavi. Varvaru je za pramen kose uhvatio starac sa sijedom bradom, u odjeći maslinaste boje, s crveno-smeđim ogrtačem. Na glavi ima crvenu kapu obavijenu bijelim turbanom i ukrašenu perjanicom. Desnom rukom prihvaća mač što mu ga pruža čovjek s desne strane. Ovaj na glavi ima crvenu kapu, do pasa je gol, hlače su mu crvene, a o bijelom pojasu mu visi mač. S desne strane se u pozadini vide glave triju žena. S lijeve strane je u pozadini portal neke zgrade sa zabatom. Nad portalom je četvrtasta ploča s natpisom slikara: Theodor Illits 1785.

Još 1958. g. ustanovljeno je da Češljareva kompozicija nije originalna, nego je rađena prema slici bečkog slikara V. Fischera (V. Pavlović: Porijeklo Češljareve kompozicije »Mučenje sv. Varvare«, Zbornik radova Narodnog muzeja I, Beograd 1958). Izgleda da ni Fischer u tome nije bio drukčiji. I on je mnogo što preuzeo od jednog drugog slikara. Izgleda da je to bio Felix Ivo Leicher (1727—1795), ukoliko nije postojao još kakav međuozor, odnosno Leicherov prauzor. U katalogu »Franz Anton Maulbertsch es kora«, Budapest 1974, na sl. 6 reproducirano je »Mučeništvo sv. Barbare«, skica F. I. Leichera za sliku rađenu za oltar kartuzijanske crkve u Brnu — Königfeld. Leicher ju je radio 1769. g. Slika iz Brna nam nije poznata, pa nam za komparaciju služi reprodukcija skice. Leicherova kompozicija je sva baroknija, nemirnija, što je, s obzirom na vrijeme razumljivo, pa su i mnogi detalji u skladu s tim općim tonom. Varvara je okrenuta na suprotnu stranu, a ni poza nije ista. Tu je i barokni motiv anđela u oblacima. Međutim, neki detalji vrlo su slični Češljarevoj slici. Na obadvije Varvarin otac ima na glavi veliki turban s perjanicom, tu je i žena koja briše oči. I na Leicherovoj kom-

poziciji je jedna figura u protusvjetlu, samo je to jedna žena. Bez obzira na to što je ko od koga preuzeo, u vrijeme kada su razni predlošci bili svakodnevni pribor slikara, ne može se ni Češljaru, odnosno Fischeru, zamjeriti za »posuđivanje« raznih detalja. Bitno je kako je slikar upotrijebio i prilagodio sebi tuđe teme. Kao što je već zapaženo (M. Kolarić: Teodor Ilić Češljar, Zbornik Narodnog muzeja II, Beograd 1959, 246) Češljar je načinio samosvojno djelo.

Ulje na platnu 248 × 177 cm.

PSPC, Pakrac

282

Kukuljević: Slovník umjetnika jugoslovenskih; Petrović-Kašanin: Srpska umetnost u Vojvodini, N. Sad 1927, str. 86, sl. 112; Kašanin: Dva veka srpskog slikarstva, Beograd 1942, sl. 14; V. Pavlović: Poreklo Češljareve kompozicije »Mučenje sv. Varvare«, Zbornik radova Narodnog muzeja I, Beograd 1958; M. Kolarić: Teodor Ilić Češljar, Zbornik radova Narodnog muzeja II, Beograd 1959; M. Kolarić: Osnovni problemi srpskog baroka, Zbornik za likovne umetnosti Matice srpske 3; M. Kolarić: Klasicizam kod Srba I, 87.

30. Jovan Stajić Toškovića: Mojsije

1823. g.

Mojsije je čovjek s dugom smeđom kosom i bradom, u žutoj odjeći i zelenom plaštu. Bosonog je. U lijevoj ruci drži table sa zapovjedima, a desnom rukom na njih pokazuje. U lijevom gornjem uglu slike, u otvorenom nebu je polufigura Boga. Odjeća mu je svijetlo siva i zelenkasta. On lijevom rukom pridržava zemljinu kuglu, a desnu pruža prema Mojsiju. U desnom donjem dijelu slike skicirana je grupa Židova oko zlatnog teleta. Pozadinu čine žutosmeđi oblaci. Na poledini slike je zapis:

ЕГѠ ВИСОКОПРЕОВОЗХОДѢ:ВИСОКОПРЕШ-
СВЯЦЕ:Г:Г:ЕПИСКЪ:Ѡ МИКОВИЧЪ СМЕ ИЗО-
БРАЖЕНА УСЕРДНО ПОСВЯЩАЕТ:ПОКОРНѢ
РАВЪ ІВАНН' СТАИЧЪ ТОШКОВЪ; ЖИВОПИСЦВА
В. ВИЕННѢ 1823.-г

Ulje na platnu 112,5 × 77 cm.

PSPC, manastir Gomirje

278

Kukuljević: Slovník umjetnika jugoslovenskih; V. Borčić: Dvije slike Jovana Stajića Toškovića, Zbornik Gradskog muzeja Karlovac, sv. 1, Karlovac 1964; N. Kusovac: Prilog proučavanju slikara Jovana Stajića-

-Toškovića, Zbornik Narodnog muzeja V, Beograd 1967; M. Lesek: Umetnička delatnost u XVIII i XIX veku, Zbornik Sremska Mitrovica, S. Mitrovica 1969; Klasicizam kod Srba I, str. 100 i VII str. 175.

31. Petar Čortanovački: Bogorodica s djetetom

1822. g.?

Polufigura Bogorodice ogrnuta je crvenim maforijem sa zlatno ornamentiranim rubovima. Hrist je na majčinoj lijevoj ruci, a ona desnom rukom na njega pokazuje. Hrist desnicom blagosilje, a u drugoj ruci drži sferu. Odjeća mu je plava, a plašt crven. Pozadina je maslinasta. Donji rub slike je bijel i na njemu je zapis:

Ѡ БЛАГА НАДЕЖДО ХРТА БГА МТИ МОЛИ
СНА ТВОЕГО НАСЪ Ѡ БѢДЪ СОХРАНѢТИ.
МОЛОВАА ПЕТРЪ ЧОРТАНОВЕЧКИ 822

Ovoj Bogorodici jako je slična Bogorodica Jovana Klajića, reproducirana u katalogu Novosadske umetničke radionice XVIII—XX v., Novi Sad 1971, sl. 20.

Ulje na platnu 48 × 36 cm.

PSPC, manastir Pakra

545

Klasicizam kod Srba VII, 190.

32. Mojsej Vojnović: Plaštanica

1847. g.

Hristovo mrtvo tijelo naslikano je skoro monohromno. Oko bedara je obavijeno bijelim platnom. Ruke su prekrštene na grudima. Oko glave je zlatni nimb sa zrakama.

Na poledini platna je zapis:

Mojs. Woinovich, pinxit; Daniels = Schüler. Novska am 15. März = 1847. abgeführt nach Bellovar in Croatien.

Ulje na svili 150 × 57 cm.

PSPC, Bjelovar

905

V. Borčić: Još jedan učenik Konstantina Danila, Zbornik za likovne umetnosti Matice srpske 5, Novi Sad 1969.

33. Nepoznati slikar: Tajna večera

XIX st.

Hrist i apostoli sjede oko četverokutnog stola prekrivenog bijelim platnom. Na stolu je posuda s jaganjcem, tanjiri, hljeb, pribor za jelo. Hrist je u sredini. Desnom rukom blagosilje, a u drugoj drži čašu. Apostoli su

oko njega, u živim pokretima. Grupa od sedam apostola s lijeve strane je dosta nespretno porazmještena. Juda, s kesom u ruci, je s desne strane, u prvom planu. U pozadini se vidi luk vrata, a sa stropa visi svijećnjak s četiri svijeće.

Ulje na platnu 83 × 101 cm.

PSPC, Pakrac
539

34. Nepoznati slikar: Raspeće (kopija po v. Dycku)

Na smeđem krstu, izrazito dugačkog uspravnog kraka, prikovano je Hristovo tijelo. Hrist je glavu zabacio unatrag i pogled upravio u nebo. Oko bedara ima bijelo platno. Iz rana na rukama i nogama teče krv. Pozadinu čine tamni smeđi oblaci.

Slika je nekada bila veća, ali je u donjem dijelu skraćivana. Možda se tu nalazio i potpis kopiste, kao što je na pr. na jednoj kopiji iste slike u Banatu, koju je potpisao Fröhlich u Beču 1858. g. (O. Milanović-Jović: Iz slikarstva i primenjene umetnosti Vojvodine, Građa za proučavanje spomenika kulture Vojvodine VI—VII, Novi Sad 1976, str. 121, sl. 4). Postoji mogućnost da je i ova kopija kupljena u Beču, ali nije isključeno ni da ju je radio koji naš slikar. U Pakracu su boravili, pored ostalih, i Stevan Todorović i Aksentije Marodić, a obojica su se bavila i kopiranjem.

Ulje na platnu 122 × 84 cm.

PSPC, Pakrac
922

35. Nepoznati slikar: Apostol Vartolomej
XIX st.

Apostol stoji, uzdignute glave, pored žrtvenika. U podignutoj desnoj ruci drži nož (?), a lijevu je ispružio. Odjeven je u bijelu odjeću dugih rukava i crveni plašt. S lijeve strane, na žrtveniku, nalazi se plitka posuda. Pozadina je siva. Gore je zlatnim slovima natpis: Apl Vartol (ćirilicom).

M. Radeka (Gornja Krajina — Karlovačko vladičanstvo, Zagreb 1975, 292) zabilježio je da u jednom dokumentu iz 1889. g. paroh iz Donjih Vrhovina obavještava konzistoriju da »nekakav katolik Josip Krečov majja ikonostase po pravoslavnim crkvama ove dijeceze na porugu pravoslavlja... on je u Gornjim Vrhovinama mjesto Vartolomej metnuo Bartol, a onda ispravio u Vartol«. Ova slika je iz mjesta Otrić u Lici, dakle iz kraja po kojem je slikao Krečov. I na njoj je natpis »Vartol«. Možda je, dakle, i to rad Josipa Krečova.

Ulje na platnu 56 × 30 cm.

PSPC, Otrić
85

36. Nepoznati slikar: Apostol Marko
XIX st.

Apostol je prikazan kao čovjek srednjih godina, sa smeđom kosom i bradom. Odjeća mu je plava, a plašt ružičast. Obim rukama drži zatvorenu knjigu crvenih korica. Pozadina je plava. Nimb je zlatan, s crvenim rubom.

Ulje na platnu 54 × 45 cm.

PSPC, Škare
472

37. Nepoznati slikar: Krunisanje Bogorodice
Prije 1844. g.

S lijeve strane na oblacima sjedi Hrist, a s desne Bog otac. Oni drže krunu iznad glave Bogorodice, koja kleči na plavoj sferi oko koje je omotana zmijska čija glavu gazi Bogorodica. Marija u ruci drži cvijet ljiljana, Hrist krst, a Bog kuglu. Iznad njih u oblacima lebdi golub. Na poledini slike je zapis:

СИУ ИКОНУ ОБРАЗЪ ПРЕСВЕТИЯ ТРОИЦЫ УСЕРД-
СТВОВАЛЪ ЕСТЬ ГОСПОДАРЪ СОФРОНИЕ - СОВІЧЬ
ЖИТЕЛЬ ШІКЛУШКИИ МАІСТОРЪ КАЗАНЦІСКОГА
ЗАНАТА, ЗА СВОИ ВЪЧИТИ СПОМЕНЬ НАШОИ
СТОИ КАПЕЛЪ ВИРОВИТИЧКОИ ПРИ АДМѢТОРУ
ЈУСТИНУ ГРУБИЧУ И ЈЕРОМОЊХУ ПАКРАНСКО-
МУ ДНЕ 21ГО ЈУЛІА 844 ЛѢТА

Slika je slab rad. U zapisu se spominje samo donator, a nije zabilježeno ime slikara. L. Bogdanović (Srbi slikari, Srp. Sion 1900, 672) spominje da se na čitluku manastira Orahovica nalazi ikona sv. Trojice, koju je 1861. g. slikao Arsenije Vidak iz Šikluša, te primjećuje »Nije bio baš od prvih veštaka«. I ova slika je rađena u Šiklušu, doduše 17 godina ranije, pa je možda njen autor koji isto »nije od prvih veštaka« slikar Arsenije Vidak.

Ulje na platnu 55 × 45 cm.

PSPC, Virovitica
939

38. Nepoznati slikar: Apostol Toma i sv. Sava
1825. g.
S lijeve strane stoji sv. Sava, a s desne je apostol Toma. Sava je u episkopskoj odeždi i na glavi ima mitru. Desnom rukom blagosilje, a u lijevoj drži knjigu. Toma je u bijeloj odjeći i plavom plaštu. U lijevoj ruci drži otvorenu knjigu. Iznad njih u oblacima lebdi Hrist s krstom u ruci. Tlo je smeđe, a gore je plavo nebo. U donjem dijelu slike je teško oštećen zapis iz kojeg se samo može razabrati da je slika rađena po narudžbi Save Kisina (?) 11. marta 1825.
Ulje na platnu 62 × 42 cm.
PSPC
940
39. Nepoznati slikar: Apostoli Petar i Pavao
Kraj XIX ili poč. XX st.
Apostoli su prikazani u cijeloj figuri. Lijevo je Petar s ključem i svitkom u rukama, a desno Pavao s mačem i knjigom. U donjem dijelu pozadine je pejzaž s brdima i rijekom.
Ulje na platnu nalijepljenom na karton 28 × 22,5 cm.
PSPC
953
40. Nepoznati slikar: Preobraženje
Vjer. poč XX st.
Hrist u bijeloj odjeći lebdi na oblacima. S lijeve strane je prorok Ilija u ružičastom plaštu, a s desne Mojsije u ljubičastoj odjeći i zelenom plaštu. On u rukama drži tablice sa zapovjedima. Ispod te grupe, na zemlji su apostoli Jovan, Jakov i Petar. Njihova odjeća je u živim bojama.
Ulje na platnu 160 × 52 cm.
PSPC
663
41. Nepoznati slikar: Sv. Trojica
Vjer. poč XX st.
Hrist i Bog otac sjede na bijelim oblacima. Noge su im oslonjene o zemaljsku kuglu. Hrist u ruci drži krst, a Bog skiptar. Gore u plavom nebu lebdi golub.
Ulje na platnu 50 × 40 cm.
PSPC
941
42. Nepoznati slikar: Uspenije
Vjer. poč XX st.
Bogorodica leži na odru oko kojeg su apostoli. U pozadini su dva stupa.

Ulje na platnu 32,5 × 27,5 cm.

PSPC

950

43. Nepoznati slikar: Arhanđel Miha'lo
Vjer. poč XX st.
Arhanđel u liku krilatog plavokosog mladića u vojničkoj odori gazi glavu čovjeka koji leži pod njegovim nogama. U uzdignutoj desnoj ruci drži mač, a u lijevoj lanac na kojem je zmaj. U donjem dijelu slike vidi se plamen, a gore oblaci.
Ulje na platnu nalijepljenom na karton 30 × 22 cm.
PSPC
954
44. Nepoznati slikar: Prenos moštiju sv. Nikole
Poč. XX st.
Povorku koja prenosi mošti predvode tri episkopa s mitrama na glavama i zapaljenim svijećama u rukama. Iza njih tri đakona nose tijelo sveca, a slijedi mnoštvo ljudi. U pozadini je pejzaž s crkvom. Dolje je zapis: Darovao manastiru Orahovici jeromonah Leontije Obradović 1906 (ćirilicom).
Ulje na limu 31,5 × 26,5 cm.
PSPC, manastir Orahovica
192
45. Nepoznati slikar: Preobraženje
Poč. XX st.
Apostoli Jovan, Petar i Jakov su na zelenom tlu obraslom grmljem. U gornjem dijelu slike je rastvoreno nebo svijetlo žute boje. U njemu lebdi Hrist, raširenih ruku, u bijeloj odjeći. Dolje je zapis: Darovao manastiru Orahovici jeromonah Leontije Obradović 1908 (ćirilicom).
Ulje na limu 31,5 × 26,5 cm.
PSPC, manastir Orahovica
193
46. Nepoznati slikar: Vavedenje
Poč. XX st.
S lijeve strane je ulaz u hram, zastrt zelenom zavjesom. Pred njim stoji sveštenik i za ruku drži malu Mariju. Naokolo je grupa djevojaka s cvijećem u ruci i Joakim i Ana. Dolje je zapis: Dar manastiru Orahovici jeromonaha Loentija Obradovića 1910 g. (ćirilicom).
Ulje na limu 32 × 25 cm.
PSPC, manastir Orahovica
518

47. Nepoznati slikar: Rođenje Bogorodice
Poč. XX st.
U sredini slike na postelji leži roditelj. S lijeve strane starac u crvenoj odjeći bilježi u knjigu. S desne strane stoji jedna žena u sivoj i zelenoj odjeći, sa žutom maramom na glavi. Ona u ruci drži dijete. U gornjim uglovima je zelena zavjesa. Slika je trebala predstavljati rođenje Jovana, ali je natpis rođenje Bogorodice.
Ulje na limu 32 × 26,5 cm.
PSPC, manastir Orahovica
205
48. Nepoznati slikar: Raspeće
Vjer. poč. XX st.
Na smeđem krstu je raspet Hrist. Iz rana na rukama, nogama i grudima mu teče krv. Ispod krsta je lubanja s kostima. S lijeve strane pored krsta stoji Marija u bijeloj haljini i plavom plaštu, a s desne Jovan u zelenoj i crvenoj odjeći. Tlo je zeleno, nebo crvenkasto-smeđe.
Ulje na limu 33 × 24 cm.
PSPC, manastir Orahovica
206
49. Nepoznati slikar: Bogojavljenje
Kraj XIX ili poč. XX st.
Hrist stoji u Jordanu s rukama prekrštenim na grudima. S desne strane na obali je Jovan, u smeđoj odjeći i plavom plaštu. Ruku je stavio na Hristovu glavu. S lijeve strane kleči anđeo s bijelim ubrusom u rukama. U pozadini je drveće. Iznad Hristove glave lebdi golub.
Ulje na limu 37 × 28 cm.
PSPC, Virovitica
942
50. Nepoznat slikar: Sv. Nikola
Kraj XIX ili poč. XX st.
Sv. Nikola je prikazan u cijeloj figuri, u episkopskoj odeždi, s mitrom na glavi i vladičanskim štapom u ruci.
Ulje na limu 36 × 26,5 cm.
PSPC
943
51. Nepoznati slikar: Apostol Luka
Kraj XIX ili poč. XX st.
Apostol stoji na oblacima, odjeven u odjeću crvene i plave boje. U desnoj ruci drži pero, a u lijevoj knjigu. S lijeve strane je njegov simbol — vol.
Ulje na limu 37 × 27 cm
PSPC
944

52. Nepoznati slikar: Sv. Stefan
Kraj XIX ili poč. XX st.
Svetac je prikazan u dakonskoj odjeći s kadionicom u jednoj i trokramkim svijećnjakom u drugoj ruci.
Ulje na limu 37 × 26 cm.
PSPC
945
53. Nepoznati slikar: Arhanđel Mihailo
Kraj XIX ili poč. XX st.
Mihailo je krilati mladić u vojničkoj odori, s mačem u jednoj i vagom u drugoj ruci. Oko njega su oblaci.
Ulje na limu 37 × 27 cm.
PSPC
946
54. Nepoznati slikar: Rođenje Bogorodice
Kraj XIX ili poč. XX st.
S lijeve strane u postelji leži Ana. Kraj nje stoji jedna žena s djetetom na rukama. S desne strane sjedi Joakim. U gornjem dijelu je tamnoplava zavjesa.
Ulje na limu 36 × 26 cm.
PSPC
947
55. Nepoznati slikar: Rođenje Jovana Preteče
Kraj XIX ili poč. XX st.
S desne strane leži Jelisaveta. Kraj nje stoji žena, koja na rukama drži dijete. S lijeve strane sjedi Zaharija i drži tablu s imenom djeteta. Gore je tamnozeleno zavjesa.
Ulje na limu 37 × 27 cm.
PSPC
948
56. Nepoznati slikar: Prenos tijela sv. Nikole
Kraj XIX ili poč. XX st.
U sredini povorke od više ljudi tri đakona nose tijelo sv. Nikole. U pozadini s lijeve strane su neke zgrade, a s desne plava brda.
Ulje na limu 37 × 26,5 cm.
PSPC
949
57. Arsenije Teodorović: Stefan Štiljanović dijeli žito narodu
1821. g.
S lijeve strane slike u otvorenoj prostoriji sa stupovima i zavjesama sjedi Stefan Štiljanović. Plašt mu je obrubljen hermelinom. Oko glave

ima nimb. Iza njega su dva čovjeka. Na zidu vise dvije ikone. Ispred Štiljanovića kleče dva čovjeka. S desne strane je velika zgrada — žitnica. Iz nje jedan čovjek dodaje posudu drugom, koji stoji pored zgrade. Tu je još jedno dijete i dva čovjeka koji sipaju žito u vreću. Pored žitnice je grupa ljudi. U pozadini je pejzaž s dugačkim drvenim mostom, zidinama i dvije crkve. Na bazi stupa zgrade u kojoj je Štiljanović nalazi se tekst koji opisuje događaj. Na poledini slike je potpis slikara: Arsenius Theodorovics pinx. 821.

Ulje na platnu 92 × 136 cm.

PSPC, manastir Šišatovac

968

Petrović-Kašanin: Srpska umetnost u Vojvodini, Novi Sad 1927, 94; B. Strika: Fruškogorski manastiri, Zagreb 1927, 147; N. Simić: Jedna saradnja između Lukijana Mušickog i Arse Teodorovića, Glasnik srp. pravoslavne crkve, Beograd 1957; D. Medaković: Arsa Teodorović, Letopis Matice srpske, knj. 395, sv. 5, Novi Sad 1965 (isto u knjizi Srpski slikari XVIII—XX veka, Novi Sad 1968); M. Kolarić: Klasicizam kod Srba I, Beograd 1965, 97; Klasicizam kod Srba VII, Beograd 1967, 186; D. Medaković: Nacionalna istorija Srba u svetlosti crkvene umetnosti novijeg doba, Putevi srpskog baroka, Beograd 1971; O Mikić: Novosadske umetničke radionice XVIII—XX veka, Novi Sad 1971, 13, sl. 12; O. Mikić — L. Šelmić: Delo Arsenija Teodorovića, Novi Sad 1978, 27—8, kat. br. 81; Kolarić-Ristić-Kusovac: Srpsko slikarstvo XIX veka, Zagreb 1965, str. 54.

58. Nepoznati slikar: Stefan Nemanjić
1793. g.

Lik Stefana Nemanjića rađen je prema Žefarovićevoj »Stematografiji«. Prikazan je u polufiguri, odjeven u metalni oklop, s krunom na glavi. Desnom rukom pridržava kacigu s crvenom perjanicom. Lik se nalazi u naslikanom ovalnom okviru koji s lijeve strane pridržava boginja Atena, a s desne Hronos. Atena ima na glavi kacigu, a na prsima oklop. U lijevoj ruci drži koplje. Hronos, prikazan kao krilati starac, kleči, odjeven u plavo-zelenu tkaninu oko bokova. On u desnoj ruci drži kosu, a pored njega na zemlji je pješčani sat. Dolje se u pozadini vide šatori u polju. Na poledini slike je zapis: 1793 goda pisal Maksim ... (ćirilicom).

Ulje na platnu 72 × 101 cm.

Dar Dušana Jurkovića iz Benkovca 1948. g.

107

D. Medaković: Pretstave vrlina u srpskoj umetnosti XVIII veka, Rad vojvođanskih muzeja 8, Novi Sad 1959, str. 165—168; isto u Putevi srpskog baroka, Beograd 1971, str. 140—146.

59. Nepoznati slikar: Jug Bogdan i Jugovići
Kraj XIX ili poč. XX st.

U sredini stoji Jug Bogdan, s podignutom lijevom rukom i isukanim mačem u desnoj. Oko njega su sinovi — s lijeve strane petorica, a s de-

sne četvorica. Svi su jednako odjeveni. Na glavi kalpaci s tri pera, dolame su im bijele sa zlatnim obrubima, hlače plave, a cipele smeđe. Jug Bogdan je još ogrnut crvenim plaštem podstavljenim hermelinom. Jugovići drže koplja, štitove, prvi do oca s lijeve strane ima sablju, a onaj s desne drži zastavu. U pozadini je prostorija sa stupovima. Između dva stupa u sredini je crveni plašt, kruna i srpski grb. Slika je rađena prema popularnoj litografiji Pavla Čortanovića (v. M. Jovanović: Srpsko slikarstvo i grafika u doba romantizma, katalog izložbe, Novi Sad 1976, sl. 66).

Ulje na platnu 56 × 69 cm.

PSPC, manastir Pakra

64

60. Ferdo Quiquerez: Kosovka djevojka
1879. g.

Na bojištu prekrivenim mrtvim ratnicima kleči djevojka i lijevom rukom pridržava glavu ranjenog Pavla Orlovića. Desnom rukom drži vrč koji prinosi njegovim ustima. Djevojka je odjevena u bijelu košulju, smeđu haljinu i šarenu pregaču, a na glavi ima dukate. Pavle Orlović ima bijelu košulju, crveni prsluk, zelenu dolamu. Na prsima ima toke. Hlače su mu plave, čarape bijele, a na nogama su mu još šareni nazuvci i smeđi opanci. Za pojas mu je zataknut nož. Orlović je oslonjen o ubijenog Turčina. Pored djevojke na zemlji je vrč i torba. Nebo je tamno, a prema horizontu svjetlije. Tlo je livada sa zelenom travom i cvijećem. Dolje desno inicijali slikara: F. Q.

Ulje na platnu 55,8 × 79 cm.

Dar »Prosvjete«

12788

Slika je obrađena u katalogu dr M. Schneider: Historijsko slikarstvo u Hrvatskoj, izdanje Povijesnog muzeja Hrvatske, Zagreb 1969, katalogski broj 45, sl. 39.

61. Nepoznati slikar: Kopija slike »Ranjeni Crnogorac« Jaroslava Čermaka
Poč. XX st.

Kroz planinski klanac dva čovjeka nose na nosilima starijeg ranjenika. Naokolo više muškaraca i žena.

Kopija je rađena za oleografsko reproduciranje, što se vidi po cedulji nalijepljenoj na poledini, na kojoj je naštampano: Vlasništvo Petar Nikolić, Zagreb, Ilica br. 1, Zagreb 25. XI 1925.

Ulje na platnu 225 × 145 cm.

Dar »Prosvjete«

2292

62. Aksentije Marodić: Kamaldulezac
Između 1862. i 1866. g.

Slika prikazuje profilno poprsje starca plavih očiju, sijede kose i duge sijede brade. On na sebi ima bijelu halju i crnu kapuljaču spuštenu niz leđa. Pozadina je siva. Na poledini slike je zapis:

Preuzvišenom Gospodinu Ios. Iur. Strossmajeru biskupu iz štovanja i uspomene A. Marodić slikar

O »Kamaldulescu« se na stranicama »Vienca« vodila mala rasprava, iz koje doznajemo kada i kako je slika nastala. U članku »Nove slike u galeriji preuzv. gosp. biskupa Strossmayera« (Vienac, br. 21, 1877. g.) opisuju se slike koje su nabavljene za galeriju. Opisuje je, prema bilješci uz članak, radio Strossmayer. Govoreći o Marodićevom »Kamaldulescu« biskup, pored pohvala, ima i neke primjedbe. On smatra da lik ne odgovara tipu kakav zamišljamo da bi morao biti pripadnik ovog asketskog učenog reda. Marodić je za ovaj članak doznao s malim zakašnjenjem, pa je odgovorio tek u »Viencu« br. 7 od 16. II 1878. g. Pod naslovom »Kamaldulez u biskupovoj galeriji u Đakovu« citira se Marodićev odgovor na primjedbe. On objašnjava da je »Kamaldulezac« studija nastala za vrijeme autorovog studiranja na bečkoj slikarskoj akademiji. Prema njegovim riječima profesor Wurzinger je model — starca obukao u monašku odjeću i studenti su to morali slikati. Dakle, on nije mogao birati tip koji odgovara. Marodić je u Beču studirao između 1862. i 1866. g. (Lj. Živanović: Aksentije Marodić, katalog izložbe, Novi Sad 1970. g.), te je prema tome u to vrijeme nastala i ova slika. Kako je slika lično poklonjena biskupu, ostala je u njegovom vlasništvu i dalje kod njegovih nasljednika, otkuda je dospjela u muzej.

Ulje na platnu 47 × 39 cm.

Kupljeno od Z. Lubienski 1956. g.
321

Vienac br. 21, Zagreb 1877; Vienac br. 7, Zagreb 1878. str. 112.

63. Nepoznati slikar: Manastir Gomirje
XIX st.

Manastir je smješten na padini zelenog brežuljka obraslog pri vrhu borovom šumom, a prema dolje dosta rijetkim drvećem. Manastirska crkva okružena je drugim zgradama. Desno dolje su još dvije zgrade i oranica, a s lijeve potok s drvenim mostom. Sprijeda dva čovjeka obrađuju zemlju. Kraj manastira su još dva čovjeka, a na brežuljku je pastir sa stadom. Nebo je plavo, s bijelim oblacima.

Slika prikazuje Gomirje prije rušenja frankopanske kule, tj. prije obnove izvršene 1889. g.

Ulje na platnu 90 × 74 cm.

PSPC, Gomirje
285

64. G. Krizmanić: Episkopski dvor u Pakracu ?
1874. g.

Iznad velike bijele zgrade dvora s crvenim krovovima uzdiže se toranj. Na čistini pred zgradom su dvoje kočije i nekoliko ljudi. U pozadini su zeleni brežuljci, a u prvom planu tamnozeleno krošnje drveća. Nebo je sivkasto-plavo. U desnom donjem uglu je potpis slikara: G. v. Krizmanić 1874.

Ulje na platnu 37,5 × 48 cm.

PSPC, Pakrac
214

65. Božo Matičić: Plaški

Vjer. četvrti decenij XX st.

S lijeve strane je velika jednokatna bijela zgrada, a iza nje crkva. Dalje se vidi još nekoliko zgrada. Sve kuće su bijele i imaju smeđe krovove. U pozadini su brda. Nebo je blijedoplavo s bijelim oblacima. Amaterski rad.

Ulje na platnu 34 × 47 cm.

PSPC, manastir Gomirje
220

66. Božo Matičić: Manastir Gomirje

1934. g.?

Prilično nevješto rađena slika prikazuje manastir Gomirje. Ispred zgrada su dva drveta s velikim zelenim krošnjama. S lijeve strane je šumovit brežuljak, a u prvom planu zelena livada. U donjem desnom uglu je potpis slikara: Matičić B. Na poledini na okviru je zabilježeno: Manastiru Gomirju priloži: Boško Strika Zagreb 3. XII 1934.

Ulje na platnu 45 × 61 cm.

PSPC, manastir Gomirje
936

67. Božo Matičić: Manastir Krka

Vjer. četvrti decenij XX st.

Manastir je slikan s male uzvisine. U pozadini je rijeka Krka i brda koja okružuju manastir.

Ulje na platnu 46 × 60 cm.

PSPC, manastir Gomirje
116

68. Božo Matičić?: Manastir Gomirje

Prva pol. XX st.

Na slici je prikazan manastir Gomirje prije obnove zvonika. S desne strane su dva jablana, a s lijeve brežuljak.

Ulje na platnu 35 × 55 cm.

PSPC, manastir Gomirje
937

69. Simeun Vujnović: Manastir Gomirje
1938. g.
Nevješto rađena slika prikazuje manastir Gomirje — crkvu i konake. Dolje desno je potpis slikara ćirilicom: Izradio Simeun J. Vujnović, a u sredini: Manastir Gomirje 1938.
Ulje na platnu 48 × 65 cm.
PSPC, manastir Gomirje
938
70. Nepoznati slikar: Manastir Gomirje
Prva pol. XX st.
U sredini su manastirske zgrade, iza njih šumovita brda, a u prvom planu s lijeve strane vodenica na potoku, a s desne cesta. Boje dosta žive.
Ulje na platnu 40 × 60 cm.
PSPC, manastir Gomirje
115
71. Stanoje Jovanović: Jama
1945—1948. g.
Na jednoj poljani leže tjelesa ubijenih. U pozadini su tri drveta i ograda. Boje su tamnozeleno, smeđa, plavkasta.
Pri dnu zapis: Godine 1941—1945 ustaše skrnaviše naše rodoljube.
Ulje na lesonitu 46 × 61 cm.
Dar autora 1951. g.
68
72. Stanoje Jovanović: Napuštene ikone
Peti decenij XX st.
Na slici je nekoliko ikona u raznim položajima. Uz donji rub zapisano: 1941 ustaše klaše razarahu...
Ulje na kartonu 45 × 35 cm.
Dar »Prosvjete« 1949. g.
2237
73. Nepoznati slikar: Jakov (?) Andrejević
Druga pol. XVIII st.
Braća Andrija i Jakov Andrejević su ugledne ličnosti u Srijemu XVIII st. Jakov je vodio bešćansku poštu. Andrija se rodio oko 1696. g. Najprije je s bratom vodio poštu u Beški, a kasnije karlovačku i varadinsku. Bio je administrator i zakupnik Ofelnovog karlovačkog spahiluka. 1763. g. dobio je plemstvo. 1735. g. braća su u manastiru Velikoj Remeti podigla toranj i kapelu. U Velikoj Remeti čuvao se i ovaj portret. Andrejević je prikazan u polufiguri. To je čovjek dosta punog lica, duge crne kose, gustih obrva i brkova. Glavu je okrenuo malo prema desnoj strani. Desnu ruku je stavio o bok, a lijevom pridržava medaljon koji

mu, o zlatnom lancu, visi oko vrata. Svijetloplava dolama mu je izvezena zlatom. Preko ramena ima prebačen ogrtač iste boje, obrubljen smeđim krznom. Ogrtač se prikapča ispod vrata s dvije srebrne kopče ukrašene crvenim kamenjem i povezane višestrukim srebrnim lancem. O lijevom boku mu je sablja.

Prema tradiciji sačuvanoj u manastiru (V. Terzić: Jedan portre u manastiru Velikoj Remeti), na portretu je prikazan Jakov. Budući da je, kako se čini, Andrija bio aktivniji i ugledniji, a postao je i plemić, vjerojatnije bi bilo da je to njegov portret. U inventaru manastira Velike Remete iz sredine XVIII st. ovaj portret se ne spominje (D. Ruvarac: Opis srpskih fruškogorskih manastira 1753. god., Sr. Karlovci 1903), pa je sigurno nastao u drugoj polovini XVIII st.

Ulje na platnu 112 × 89,5 cm.
PSPC, manastir Velika Remeta
628

V. Terzić: Jedan portre u manastiru Velikoj Remeti, Glasnik istoriskog društva u Novom Sadu, knj. VIII, sv. 3, Novi Sad 1935, str. 451—2.

74. Oton Gliha: dr Vladimir Bakarić
Lik je prikazan do polovice. Odijelo je tamnosivo, košulja svijetlosiva, kravata tamnocrvena. Lice je u žućkasto-zelenom tonu. Pozadina je sivo-plava. Lijevo dolje je potpis slikara: O. Gliha.
Ulje na platnu 80 × 65 cm.
Dar »Prosvjete« 1949. g.
89
75. Nepoznati slikar: Jovan Bovan
Prva pol. XIX st.
Jovan Bovan (1736—1806) bio je rodom iz Ljubinja u Hercegovini. Kao bogati trgovac živio je u Skradinu. 1801. g. osnovao je fond za otvaranje srpske škole u Šibeniku. Bovan je prikazan do pasa, glave okrenute prema desnoj strani. U desnoj ruci drži pero, a u lijevoj razvijen svitak papira. Odjeća mu je slična narodnoj nošnji. Preko srmom izvezenog prsluka ima crno odijelo sa širokim crvenim pojasom i crni kaput s crvenkastom podstavom. Pozadina je smeđa.
Ulje na platnu 98 × 79 cm.
PSPC, Šibenik
956
76. Pavle Đurković: Antonije Branković
Prva pol. XIX st.
Antonije Branković je od 1819—1824. g. bio arhimandrit manastira Grgetega.
Branković je prikazan do pasa, u naslikanom ovalu. Okrenut je malo prema lijevoj strani. To je čovjek srednjih godina, prosjede kose, tan-

kih uskih brkova i dosta kratke brade. Na glavi ima crnu kapicu. Pojas, podstava ogrtača i vrpca o kojoj mu visi naprsni krst su blijedoljubičaste boje. Pozadina je siva.

Ulje na platnu 77 × 64 cm.

PSPC, manastir Grgeteg

623

Klasicizam kod Srba VII, str. 67; Beograd 1967; M. Kolarić — N. Kusovac: P. Đurković, katalog izložbe, Opovo 1972, br. 40.

77. Nepoznati slikar: Georgije Branković

Kraj XVIII ili poč. XIX st.

Georgije Branković (1645—1711) vođa Srba u Ugarskoj i historičar. U diplomatskoj službi erdeljskog, zatim vlaškog kneza. U ratu s Turcima nakon 1683. g. zalaže se za pobjedu Austrije. Predlaže Austriji stvaranje Ilirske kraljevine kojoj bi kao despot bio na čelu. Osumnjičen, pa zatvoren najprije u Beču, pa u Chebu, gdje je i umro. Napisao Slaveno-serbske hronike, prvu historiju Srba i jednu od prvih historija balkanskih i podunavskih naroda.

Branković je prikazan u 3/4 figuri kao starac s dugom sijedom bradom. Na sebi ima crveni plašt s hermelinom. Desnom rukom je podbočen, a lijevu je naslonio na jedan potstament. Gore s lijeve strane je crvena zavjesa, a s desne strane se u pozadini vidi nekoliko šatora i rumeno oblačno nebo. Na potstamentu je napisan tekst: *Georgius Brankovicz Despota quondam Serviae Egra in Bohemia postqumg illic Annos exul vixisset 1711. d. 19 sept. fatis functus ossa ejus A^o = 1743. d. j. octobr. effossa, et in Syrmium per Illrum D. Athanasiu Raskovicz. SSa Regiae in Hunge. et Bohemia Majest. Colonellum delata a Beatissimo Domino Arsenio Joannovicz or. Pr. Rit. Eccl. Arciepsc. et Patriarcha humata sunt. Portret je raden prema poznatom Engelmanovom bakrorezu iz Rajičeve Istorije.*

Ulje na platnu 120,5 × 84,5 cm.

PSPC

957

O. Mikić: Portreti Srba XVIII veka, Novi Sad 1965, kat. br. 13.

78. Pavle Đurković?: Toma Budisavljević

Prva pol. XIX st.

Toma Budisavljević (1750—1825 ili nešto kasnije), krbavski protopop, odlikovan za vrijeme francuske vladavine, ali i kasnije od austrijskog cara. Prema Aleksandru Budisavljeviću (Pleme Budisavljevića u Gornjoj Krajini, Novi Sad 1890, str. 17) Toma je umro 1825. g. Međutim u Šematizmu mitropolije karlovačke iz 1910. g., str. 907, navodi se da je Budisavljević bio protoprezviter lički 1814—1827. g.

Portret prikazuje polufiguru starca dosta duge okrugle brade i duge prosjede kose. Okrenut je malo prema desnoj strani. Na glavi ima okru-

glu kapicu. Mantija mu je tamnoplave boje, a ogrtač isto tako, s crvenom podstavom. Opasan je crvenim pojasom. Lijevom rukom drži knjigu, uspravno postavljenu na sto. Na grudima ima tri odlikovanja (Pi's meritis, medalja za građanske zasluge, legija časti). Pozadina je tamno zelena.

Vjerovatno se o ovom portretu govori u jednom pismu prote Milutina Tesle Aleksandru Budisavljeviću, pisanom 1874. g. (D. Nikolajević: Preписка đenerala Budislava Budisavljevića Sr. Karlovci 1911, str. 81) u kojem kaže da se kod njega nalazi portret »ovog čeličnog starca«, koji je donio »Bujo« (vjerovatno general Bude Budisavljević) Teslina supruga bila je unuka Tome Budisavljevića. M. Radeka (Gornja Krajina — Karlovačko vladništvo, Zagreb 1975, 291) navodi da se u arhivskim dokumentima spominje da je »G. 1852. data ili neka ikona ili portre prote Tome Budisavljevića generalu Budi.« I tu je sigurno riječ o ovom portretu. Portret nije potpisan, a M. Kolarić i N. Kusovac ga u katalogu izložbe »Pavel Đurković« pripisuju Đurkoviću.

Ulje na platnu 68 × 55 cm.

Dar dr S. Budisavljevića 1954. g.

106

M. Kolarić — N. Kusovac: Pavel Đurković, Opovo 1972, kat. br. 34.

79. Nepoznati slikar: Isaija Đaković

XVIII st.

Isaija Đaković (?—1708) jedan od glavnih predstavnika Srba pod Austrijom nakon seobe 1690. g. Bio je episkop aradsko-jenopoljski, zatim temišvarski, a 1708. g. izabran je za prvog mitropolita karlovačke mitropolije.

Na portretu je Đaković prikazan kao krupan čovjek sa smeđom, skoro riđom kosom, bradom i brkovima. Na glavi ima kamilavku. Odjeća mu je posve tamno crvena, a ogrtač ima svjetliju crvenu podstavu. Oko vrata mu visi krst. Pozadina je neodređene tamne boje. Polufigura.

Ulje na platnu 73,5 × 57,5 cm.

PSPC, Sr. Karlovci

625

80. Heinrich? Schlesinger: Car Ferdinand I

1835. g.

Ferdinand I (1793—1875) bio je austrijski car 1835—1848. g. Car je prikazan kao čovjek srednjih godina, rijetke smeđe kose, plavih očiju. Glavu je malo okrenuo na lijevu stranu. Bijela uniforma mu je sprijeda ukrašena zlatom. Na grudima ima lentu i nekoliko odlikovanja, a oko vrata mu visi orden zlatnog runa. Desno dolje potpis slikara: Schlesinger p. 1835.

PSPC, Plaški

224

81. Jovan Stajić-Tošković: Nadvojvoda Ferdinand
1822. g.

Slika vjerojatno prikazuje budućeg cara Ferdinanda, jer je slikana u vrijeme kada je on još bio nadvojvoda. Polufigura mladića okrenutog prema lijevoj strani, odjevenog u bijelu uniformu sa zelenim oznakama na visokom ovratniku. Nadvojvoda na lijevoj strani grudiju ima Leopoldov krst, a oko vrata mu visi orden zlatnog runa. Pozadina je gore svjetlije, a dolje tamnije siva. Lik je u ovalu. Uglovi izvan ovala su crni. Na poledini slike je zapis:

ЕРЦ. FERD. ЕГВ ВИСОКОПРЕВОЗХО...

ВИСОКОПРЕШ... ЕПИСКОПУ Ш МИОКОВИЧЪ

ЈОАНН. СТАИЧ-ТОШКОВИЧЕМ С.УСЕРДИЕМ

ПОСВАЩЕНО В. ВІЕННЪ МЦА ДЕКЕМВРІА

1822.

Stajić je sliku poklonio episkopu gornjokarlovačkom Mojsiju Miokovicu 1822. g., pa postoji mogućnost da ju je slikao i nešto ranije, ali ne prije 1819. g., kada je došao na studije u Beč.

Ulje na platnu 68 × 54,5 cm.

PSPC, Plaški

279

V. Borčić: Dvije slike Jovana Stajića Toškovića, Zbornik Gradskog muzeja Karlovac, sv. 1, Karlovac 1964, str. 308—10; Klasicizam kod Srba, Beograd 1967, VII, str. 175; M. Lesek: Umetnička delatnost u XVIII i XIX v., zbornik Sremska Mitrovica, 1969. g., str. 126.

82. Nepoznati slikar: Car Franjo I
Franjo I rođ. 1768, od 1792. g. njemački, od 1804. g. samo austrijski car, † 1835. g.

Polufigura cara prikazana je u ovalu. Glavu je okrenuo prema lijevoj strani. Odjeven je u bijelu uniformu. Preko grudiju ima crveno-bijelu lentu, a oko vrata orden zlatnog runa. Pozadina je siva.

Ulje na platnu 68,5 × 55 cm.

PSPC, Plaški

555

83. Gustav Poša: Nikanor Grujić
1885. g.

Nikanor Grujić (1810—1887) učesnik u pokretu 1848. g., kasnije uz Rajačića i njegovu politiku. Od 1864. do 1887. episkop pakrački. Bavio se i književnošću.

Portret prikazuje polufiguru starca s dugom sijedom bradom i kosom. Na glavi ima crveni čelepuš. Odjeven je u crnu sveštenu odjeću, s crvenim pojasom i crvenom podstavom kaputa. Oko vrata mu visi krst, a na grudima ima dva ordena. Pozadina je jako tamna. Lijevo dolje je potpis slikara: G. Poša 1885.

Ulje na platnu 86 × 65 cm.

PSPC, Pakrac

538

Reproducirano u Spomenici vlad. pakračkog, 1930. g. str. 193.

84. Pavel Đurković: Pavle Hadžić
1811. g.

Pavle Hadžić bio je 1809—1818. g. arhimandrit manastira Grgetega. Na portretu je prikazan do pasa kao čovjek srednjih godina, dosta punog lica, duge prosjede kose, kratkih brkova i okrugle brade. Odjeven je u crnu sveštenu odjeću. Pojas je svijetlo ljubičaste boje, a takva je i podstava kaputa. Oko vrata visi krst. Desnu ruku je stavio u razrez odijela na grudima. Pozadina je siva. Lik je naslikan u ovalu. Na poledini slike je zapis:

1811. ИЗШБРАЗИЛЪ П: ГЪУРКОВИЧЪ

ПАВЕЛЪ ХАЦИЧЪ АРХИМАНДРИТЪ

МОНАСТИРА ГЕРГЕТЕГА

Portret je rađen u istom stilu kao i portret Antonija Brankovića (kat. br. 76). Antonije Branković je bio arhimandrit Grgetega 1819—1824, tj. naslijedio je na tom položaju Pavla Hadžića. Da li je tada, zadovoljan portretom svog prethodnika, naručio od istog portretiste vlastiti portret za galeriju manastirskih starješina? Brankovićev portret nije potpisan, pa o tome možemo samo nagađati.

Ulje na platnu 77,5 × 64 cm.

PSPC, manastir Grgeteg

624

Kolarić-Stevanović: P. Đurković kao portretista, Beograd 1953, str. 7; Klasicizam kod Srba, VII, Beograd 1967, str. 61; M. Kolar'ić — N. Kusovac: Pavel Đurković, Opovo 1972, kat. br. 22, str. 27.

85. Mihael Stroj: Georgije Hranislav
1832. g.

Georgije Hranislav (1775—1843) bio je profesor na karlovačkoj gimnaziji, 1816. se zamonašio. 1829—1839 bio episkop pakrački, a zatim bački. Bavio se i književnim radom.

Dopojasni lik naslikan u ovalu okrenut je prema lijevoj strani. Lice je puno, kosa prosjeda duga, brada gusta prosjeda. Na glavi je crveni čelenuš. Mantija i ogrtač su zagasito crveni, reveri na ogrtaču svjetliji. Oko vrata na zelenoj traci visi krst. Pozadina je zelenkasto-siva. Na stražnjoj strani, na unutrašnjem okviru bilo je zabilježeno:

ГЕОРГІЙ ХРАНИСЛАВЪ — ЕПІСКОПЪ ПАКРАЧКІИ—

СТРОИ МАЛЕРЪ ВЪ ЗАГРЕБЪ 1832

Zapis je propao kod restauriranja 1956. g.

Ulje na platnu 76 × 61 cm.

PSPC, Pakrac

295

A. Simić-Bulat: M. Stroy u Hrvatskoj, Zagreb 1967. K. Rozman: M. Stroy, Ljubljana 1971, str. 19—20, kat. br. 8. Reproducirano u Spomenici o srp. prav. vladicianstvu pakračkom, 1930. g., str. 169.

86. Nepoznati slikar: Danilo Jakšić

Vjer. XVIII st.

Danilo Jakšić (1715—1771) bio je monah u Gomirju, 1750. g. postao episkop gornjokarlovački. Dao je sagraditi katedralnu crkvu u Plaškom. Odlikovan od Marije Terezije zbog pomoći u provođenju graničarskih zakona u krajini.

Vladika je naslikan do pojasa. To je čovjek uska blijeda lica, krupnih tamnih očiju, crne brade i brkova. Na glavi ima crnu kamilavku. Odjeća je tamna. O vratu mu visi krst i jedan ovalni medaljon s krunom. U desnoj ruci drži ručni krst, a u lijevoj vladičanski štap. S lijeve strane u pozadini je kruna. Pozadina je tamna.

Ulje na platnu 91 × 65 cm.

PSPC, Plaški

287

O. Mikić: Portreti Srba XVIII v., Novi Sad 1965, kat. br. 52.

87. Nepoznati slikar: Julije Janković

Druga pol. XIX st.

Julije Janković, daruvarski vlastelin (1820—1904). Od 1845. g. podžupan požeške županije, od 1847. zastupnik na požunskom saboru, 1849. postao vrhovni upravitelj požeške županije, od 1860. veliki župan, do 1861. član hrvatskog sabora. Nakon Nagodbe povlači se iz političkog života. Portret prikazuje poprsje čovjeka srednjih godina, malo prosjede kose, smeđih brkova i dosta kratke brade. Glavu je malo uzdigao i okrenuo prema desnoj strani. Na sebi ima bijelu košulju, crnu leptir mašnu, bijeli prsluk i crni kaput. Pozadina je sivkasta.

Replika ili kopija portreta koji se nalazi u Modernoj galeriji u Zagrebu, a pripisuje se Ivanu Zscheu (v. dr. M. Schneider: Slikar Ivan Zsche, Zagreb 1975. kat. br. 125).

Ulje na platnu 73,5 × 59 cm.

PSPC, Pakrac

223

Reproducirano u knjizi D. Kašića: Srpski manastiri u Hrvatskoj i Slavoniji, Beograd 1971, str. 205.

88. Nepoznati slikar: Stojan Janković (kopija Z. Hegedušića)

Sredina XX st.

Stojan Janković (?—1687) kotarski uskok, istakao se u borbi protiv Turaka u kandijskom ratu. Venecija ga odlikovala titulom kavalira i dala mu imanje. Borio se i u morejskom ratu. Poginuo u napadu na Duvno. Janković je prikazan do nešto ispod pasa. Na glavi ima zeleni turban. Brkovi su mu kratki, smeđi, s malo zavijenim vrhovima. Na sebi ima bijelu košulju, crveni prsluk ukrašen zlatnim vezom, tamnoplave hlače, crveni kaput obrubljen krznom. Desnu ruku je stavio na grudi, a lijevom drži sablju koja mu visi o pojasu. Opasan je širokim pojasom, iz kojeg viri držak noža. Na grudima ima orden — plavi krst.

Ulje na platnu 103 × 79 cm.

Dar »Prosvjete«

113

89. Nepoznati slikar: Josip II

XVIII st.

Josip II (1741—1790), austrijski car 1780—1790. g. Polufigura okrenuta prema lijevoj strani. Na glavi je vlasulja. Uniforma je posve tamne boje, s crvenim ovratnikom, zlatnim vezenim ukrasom i zlatnim dugmetima. Na grudima ima nekoliko odlikovanja i lentu crveno-bijelo-crvene boje. Pozadina je posve tamna.

Portret je raden prema bakroreznom portretu Josipa II objavljenom u Mesecoslovu za 1778. g. (Kurböckova štamparija), v. D. Davidov: Srpska grafika XVIII veka, Novi Sad 1978, kat. br. 215, sl. 389). Mogućno je da je prema tom predlošku iz knjige koja sigurno kod nas nije bila rijetkost, portret radio koji naš slikar. Par portretu je kat. br. 95.

Ulje na platnu 65 × 45 cm.

PSPC, Pakrac

104

90. Bruno Diamant?: Ivo Jovičić?

1899. g.

Poprsje čovjeka guste tamne, malo prosjede kose, gustih obrva, velikih brkova i male brade ispod usana. Nosi »cvikere«. Odjeven je u crni ka-

put. S lijeve strane je potpis slikara: B. Diamant 1899. Na poledini na unutrašnjem okviru zapisano: Ivo pl. Jovičić učit. Karlovac.

Ulje na platnu 78 × 62 cm.

Dobiveno od KOMZE

122

91. J. Lučić: Vuk Karadžić

Sredina XX st.

Polufigura u crnom odijelu. Na glavi je crven fes, oko vrata o plavoj vrpici odlikovanje. Pozadina je sivo-smeđa. Dolje desno potpis slikara.

Ulje na platnu 100 × 72 cm.

Dar »Prosvjete«

2241

92. Milenko Đurić: Teofan Kosanović

1938. g.

T. Kosanović je do 1941, kada je ubijen, bio iguman manastira Gomirja. Iguman je čovjek prosjede kose i dosta duge brade. Sjedi pored stola, okrenut prema desnoj strani. Odjeven je u sveštenučku mantiju s crvenim pojasom i podstavom. Ruke je stavio na koljena. U desnoj ruci ima brojanice. Na stolu je zatvorena knjiga i na njoj krst. S desne strane na zidu visi ikona sv. Nikole. Gore s lijeve strane je grb. Pozadina je maslinasto-smeđa. S desne strane na dasci stola je potpis slikara: Milenko D. Đurić 1938, a na poledini slike: Teofan Kosanović, iguman gomirski, rad akad. slikara prof. Milenka D. Đurića. Rađeno u manastiru Gomirju aprila 1938. Dar Boška Strike (sve ćirilicom).

Ulje na dasci 104 × 80 cm.

PSPC, manastir Gomirje

63

Reproducirano u D. Kašić: Srpski manastiri u Hrvatskoj i Slavoniji, Beograd 1971, str. 78 i M. Radeka: Gornja Krajina — Karlovačko vladučanstvo, Zagreb 1975, str. 234.

93. Sonja Tajčević-Kovačić: Supruga Ante Kovačića

Prva pol. XX st.

Portret prikazuje suprugu hrvatskog književnika Ante Kovačića. To je starija žena prosjede kose, odjevena u tamnu sivkastu haljinu. Desnom rukom se nalaktila na stol. Pozadina je svjetlije sivkasta.

Ulje na platnu 65 × 54 cm.

Dar obitelji Kovačić iz Gline 1950. g.

90

94. Nepoznati slikar: Danilo Ljubotina

Vjer. XVIII st.

Danilo Ljubotina (oko 1660—1739) u početku XVIII st. bio iguman manastira Gomirja. 1713. g. izabran za episkopa novoosnovane Karlovačko-senjsko-primorske eparhije. Premjestio episkopsko sjedište u Plaški.

Od 1737. g. upravlja i kostajničkim vladučanstvom.

Slika prikazuje čovjeka s prosjedom dugom kosom i bradom, okrenutog prema desnoj strani. Odjeven je u sveštenučku mantiju, a na glavi ima kamilavku. Oko vrata mu o zelenoj vrpici visi krst, a on ga desnom rukom pridržava. U lijevoj ruci drži brojanice. S desne strane slike je vladučanska mitra i štap. Pozadina je tamnosiva, a u lijevom uglu je crveni zastor.

Ulje na platnu 90 × 64,5 cm.

PSPC, manastir Gomirje

219

O. Mikić: Portreti Srba XVIII v. kat. br. 94. Reproducirano: D. Kašić: Srpski manastiri u Hrvatskoj i Slavoniji, Beograd 1971, str. 46.

95. Nepoznati slikar: Marija Terezija

Vjer. druga pol. XVIII st.

Marija Terezija (1717—1780) austrijska carica 1740—1780.

Poprsje starije žene okrenute prema desnoj strani. Na glavi ima crni veo, vezan oko vrata, a pridržava ga crna ogrlica. Odjevena je u crnu haljinu. Na grudima je krst od dragog kamenja. Pozadina je posve tamna. Kao i kat. br. 89, i ova slika rađena je prema bakrorezu iz Mesecoslova za 1778. g. Kao predložak nije morao služiti bakrorez iz ove knjige. Prema D. Davidovu (Srpska grafika XVIII veka, str. 233) »likovi Marije Terezije i Josipa II upotrebljeni u mesecoslovima za 1778. nisu gravirani za ova izdanja srpskog kalendara, već su uzeti iz grafičkog inventara štamparije«. Prema tome, oni su sigurno već ranije kolali kao samostalne grafike, pa su portreti mogli nastati i prije 1778. g.

Ulje na platnu 65 × 45 cm.

PSPC, Pakrac

105

96. J. Lučić: Svetozar Marković

Sredina XX st.

Polufigura, u sivom odijelu. Pozadina je sivkasta. Potpis slikara je dolje desno.

Ulje na platnu 100 × 72 cm.

Dar »Prosvjete«

2239

97. Nepoznati slikar: Simeuna Matavulj

Vjer. prva pol. XX st.

Simeuna Matavulj, majka književnika Sime Matavulja prikazana je u 3/4 figuri, odjevena u dalmatinsku nošnju. Pozadina je siva. Rađeno po fotografiji.

Ulje na platnu 124 × 90 cm.

Dar »Prosvjete«

2238

98. Jovan Isailović Mladi: Vidosava Milanković
 Druga pol. XIX st.
 Dječja polufigura u naslikanom ovalu. Djevojčica ima posve kratku svijetlosmeđu kosu i tamne oči. Odjevena je u bijelu haljinu kratkih rukava s uskim čipkanim rubom oko vrata. Pozadina je tamno smeđa. Na poledini slike, na unutrašnjem okviru je bilješka: Naša kćerka Vidosava kad je bila 2 godine stara malovo u Dalju Isajlović.
 Ulje na platnu 36,5 × 28 cm.
 Dar »Prosvjete«
 281
 Klasicizam kod Srba VII, Beograd 1967, str. 79.
99. J. Lučić: Svetozar Miletić
 Sredina XX st.
 Polufigura, u crnom odijelu. Pozadina je sivo-smeđa. Dolje desno potpis slikara.
 Ulje na platnu 100 × 72 cm.
 Dar »Prosvjete«
 2240
100. Bela Čikoš-Sesia: Vladimir Nikolić
 1923. g.
 Vladimir Nikolić-Podrinski je ugledna ličnost u društvenom životu početka XX st. Bio je veliki župan modruško-riječki, član sabora, odbor-
 nik Hrvatsko-slavonskog gospodarskog društva itd.
 Slika prikazuje starijeg čovjeka prosjede rijetke kose i brade. On sjedi, okrenut prema lijevoj strani. Ruke je stavio na naslon stolice. Odjeven je u bijelu košulju, crni kaput i prsluk i sive hlače. Pozadina je tamnosiva. Dolje desno je potpis slikara: B. Čikoš-Sesia Z- 1923. Rađeno po fotografiji.
 Ulje na platnu 105 × 73 cm.
 Dar Državnog osiguravajućeg društva 1950. g.
 95
101. Nepoznati slikar: Vladimir Nikolić-Podrinski?
 Poč. XX st.
 Poprsje čovjeka plavih očiju, rijetke kose i kratke sijede brade. Na sebi ima crni kaput, bijelu košulju i crnu kravatu. Pozadina je zelenkastosiva.
 Ulje na platnu 68 × 55 cm.
 Dobiveno od KOMZE
 67
102. Nepoznati slikar: Petar Veliki
 XVIII st.
 Petar Veliki (1672—1725) ruski car.

Portret prikazuje 3/4 figuru čovjeka energičnog izraza, okrenutog prema lijevoj strani. On ima tanke crne brkove i dugu tamnu kosu. Na glavi ima veliku, izgleda krznenu kapu. Košulja mu je bijela, odjeća sa širokim pojasom o kojem visi sablja, svijetlosmeđa, ogrtač taman. Desnu ruku je stavio o bok, a lijevu, u kojoj drži štap, malo ispružio. Na rukama ima sive rukavice. Preko grudiju ima tamnoplavu lentu, a na lijevoj strani veliku srebrnu zvijezdu. Pozadina je tamnosiva.

U popis inventara fruškogorskih manastira iz 1753. g. (D. Ruvarac: Opis srpskih fruškogorskih manastira, Sr. Karlovc: 1903) u Velikoj Remeti se ne spominju nikakvi portreti, ali u inventaru Vrdnika navodi se: »2 kontrafe na platnu imperatorici Moskovskija i nasljednika«. Pored knjiga, ikona i drugih crkvenih predmeta sa putovanja po Rusiji donošeni su i portreti ruskih vladara. Kako se ovaj 1753. g. ne spominje, možemo zaključiti da je donešen kasnije. D. Medaković (Prve štampane monografije srpskih manastira, Zbornik za likovne umetnosti, br. 10, Novi Sad 1974, str. 240) spominje da se u nekim opisima fruškogorskih manastira iz sredine XIX st. navodi da se u jednoj dvorani Velike Remete »pored nekih portreta karlovačkih arhiepiskopa ističe i lik ruskog cara Petra Velikog«.

Ulje na platnu 112 × 84,5 cm.
 PSPC, manastir Velika Remeta
 629

103. Vilko Šeferov: Ognjen Prica
 Peti decenij XX st.
 Portretno poprsje rađeno u smeđem tonu. Potpis slikara je lijevo dolje: V. Šeferov.
 Lavirani crtež 80 × 65 cm.
 Dar »Prosvjete«
 2242
104. Sava Petrović: Josif Putnik
 1830. g.
 Josif Putnik (1777—1830) arhimandrit Grgetega 1801—1808, a od 1808. do 1828. pakrački episkop. Od 1818. do 1827. je ujedno i administrator arad-
 ske eparhije.
 Polufigura krupnog starijeg čovjeka prosjede kose, brade i brkova. Na glavi ima crvenu kapicu. Odjeven je u sivu atlasnu odjeću s crvenim pojasom i dugmetima. Ogrtač ima crvenu podstavu. Oko vrata mu o crnoj traci visi krst od dragulja. Pozadina je tamnosiva. Lik je naslikanom ovalu. Na pozadini slike je zapis:

ИЗОБРАЗИЛ' САВВА ПЕТРОВИЧЪ

ВЪ ТЕМИШВАРЪ ФЕВРУАРИА 23Г 1830! ЛЪТА

Sava Petrović je izradio nekoliko portreta Josifa Putnika, ali je imao mnogo muke oko naplate svog rada. Prema dokumentima objavljenim u knjizi *Klasicizam kod Srba III*, Beograd 1966, vidi se da je Petrović još 1835. g., tj. 5 godina nakon smrti Josifa Putnika, potraživao novac za Putnikove portrete. Putnik je, naime, iznenada umro, tako da nije stigao ni preuzeti ni platiti naručene slike.

Ulje na platnu 74,5 × 60 cm.

PSPC, Pakrac

537

M. Kolarić: *Klasicizam kod Srba I*, Beograd 1965, str. 111; *Klasicizam kod Srba VII*, Beograd 1967, str. 143; Lj. Simić-Konstantinović: *Istorijski portret u srpskom slikarstvu XIX veka*, Beograd 1972, str. 21. Reproducirano u *Spomenici vladiceanstva pakračkog iz 1930. g.*, str. 167.

105. Nepoznati slikar: Poliksenija Radoslav-Čokić

Vjer. kraj XIX st.

Portret prikazuje stariju ženu sa zaglađenom tamnom kosom, odjevenu u crnu haljinu s uskim bijelim čipkastim ovratnikom. Lik je u ovalu. Pozadina je sivo-smeđa.

Ulje na platnu 52 × 41 cm.

Kupljeno od G. Pongratza 1961. g.

478

106. Eduard Swoboda: Patrijarh Rajačić

Oko sredine XIX st.

Josif Rajačić (1785—1861) 1811. g. arhimandrit Gomirja, 1822. administrator pakračke eparhije, 1829. dalmatinski episkop, 1834. vršački, a 1842. karlovački mitropolit. 1848. g. izabran za patrijarha. Do kraja života predstavnik konzervativnih društvenih snaga.

Portret prikazuje polufiguru čovjeka s dugom sijedom kosom i bradom. Na glavi ima crvenu kapicu, a odjeven je u crnu mantiju s crvenom podstavom. Sjedi u zelenom naslonjaču. Straga je s lijeve strane smeđi zastor. Ostali dio pozadine je sivkast, dolje svjetliji, gore tamniji. Lijevo dolje je potpis slikara: E. Swoboda.

Sačuvano je mnogo Swobodinih portreta Rajačića. Jedan, skoro isti kao portret iz ove zbirke samo što se vidi kako u desnoj ruci Rajačić drži knjigu, bio je i na aukciji u Beču 1978. g. (Katalog Dorotheum 619, 14—17 mart 1978), i to potpisan i datiran — Swoboda 843. Zna se i da je Sava Petrović radio kopiju jednog Swobodinog portreta Rajačića (*Klasicizam kod Srba VII*, str. 144), a i još za neke kopije na kojima piše da su po Swobodi. Možda su kopisti na nekim slikama »kopirali« i potpis slikara ne naznačujući da je slika kopija, jer nije mnogo vjerojatno da je Swoboda radio toliko replika.

Ulje na platnu 79 × 68 cm.

PSPC, Plaški

225

107. Nepoznati slikar: Danilo Stanković

Druga pol. XIX st.

Danilo Stanković (1834—1898) podban, a od 1897. g. predsjednik hrvatskog sabora.

Poprsje čovjeka prosjede dosta duge kose i kratke brade. Na glavi ima smeđu kapu sa žutim vezom i kičankom. Odjeven je u bijelu košulju i crni kaput. Pozadina je sivosmeđa. Na poledini bilješka: Stanković.

Ulje na platno 52 × 42 cm.

Dobiveno od KOMZE

66

108. Nepoznati slikar: Danilo Stanković

Druga pol. XIX st.

Poprsje čovjeka sijede kratke brade i brkova. Na glavi ima bijeli šešir s crnom vrpcom. Košulja mu je bijela, kravata i kaput crni. Pozadina je zelenkasto-smeđa. Na poledini bilješka: Danilo Stanković podban

Ulje na platno 60 × 50 cm.

Dobiveno od KOMZE

88

109. Nepoznati slikar: Nikifor Stefanović

Druga pol. XVIII st.?

Nikifor Stefanović (?—1750) proiguman Hopova, a od 1721. do 1743. g. episkop pakrački. Mnogo učinio za uređenje eparhije.

Portret prikazuje polufiguru starijeg čovjeka s kratkom prosjedom kosom i dosta dugom bradom. Na glavi mu je crvena kapica. Odjeća mu je siva, a ogrtač ima crvenu podstavu. Oko vrata mu na tamnozelenoj vrpci visi krst. Pozadina je posve tamnosiva.

Portret nije naročit slikarski rad i teško je odrediti vrijeme njegovog nastanka. Nije jako vjerovatno da je sam Nikifor Stefanović dao da mu se izradi portret. Prilike u pakračkoj eparhiji su u njegovo vrijeme bile vrlo teške. On je došao u Pakrac nakon teške borbe protiv unijata, kraj je bio siromašan i pust nakon ne tako davnih ratova. U jednom pismu on kaže: »...i sam mislim kako se budem obdržavao bez pastve svoje« (Grujić: *Spomenica vladiceanstva pakračkog 1930. g.*, str. 141). Kasnije se stanje popravilo, Stefanović čak 1732. g. gradi dvor mjesto ranijeg drvenog. To su bili veliki izdaci, a i posao, pored svih ostalih oko uređenja eparhije, osnivanja sveštenečke škole. Da li je on stigao misliti i o osnivanju galerije episkopa, pa je tako dao da se naslika njegov portret? Koliko nam je poznato to je prvi pakrački episkopski portret. Sačuvan je portret njegovog štićenika i nasljednika Sofronija Jovanovića. Da li je Jovanović, kada je naručivao svoj, odmah dao da se izradi i portret njegovog prethodnika i zaštitnika? Možda je portret bio izrađen i kasnije, kako bi se popunila galerija likova pakračkih episkopa, ali zašto onda ne znamo i za portrete episkopa koji su bili prije Nikifora Stefanovića? Pravog odgovora na ova pitanja još uvijek nemamo.

Ulje na platnu 70 × 52 cm.

PSPC, Pakrac

87

O. Mikić: Portreti Srba XVIII veka, Novi Sad 1965, str. 107. Reproducirano u Spomenici vladiceanstva pakračkog, 1930. g., str. 127.

110. Nepoznati slikar: Stefan Stratimirović

Kraj XVIII ili poč. XIX st.

Stefan Stratimirović (1757—1836) je porijeklom iz kulpinske plemićke porodice. Od 1786. g. episkop budimski, a od 1790. g. mitropolit kariovački. Na njegovu inicijativu u Karlovcima osnovana gimnazija i bogoslovija. Konzervativac, protivnik Dositeja i Vuka. Bavio se i književnošću.

Na portretu je prikazan u mladim danima, u polufiguri, s dugom tamnosmeđom kosom i okruglom bradom. Na glavi ima crvenu kapicu. Odjeća mu je tamnocrvena, a podstava na ogrtaču svjetlija. Oko vrata mu o crvenoj vrpici visi krst. Pozadina je tamnosiva.

Jedna od mnogobrojnih kopija Stratimirovićevog portreta, od kojih su neke objavljene u katalogu O. Mikić: Portreti Srba XVIII v. (kat. br. 179 itd.).

Ulje na platnu 68 × 53,5 cm.

PSPC, Pakra

86

111. Pavel Đurković: Stefan Stratimirović

1825. g.

Stratimirovićev portret je iz starijih godina. Prikazan je u polufiguri, s prosjedom kosom i dosta dugom okruglom bradom. Na glavi ima crvenu kapicu. Odjeća mu je sivkaste boje s cvjetnim ornamentom. Podstava ogrtača je crvena. Oko vrata mu na zlatnom lancu visi krst i još jedan lanac s Leopoldovim krstom. S lijeve strane grudiju Leopoldov krst sa zrakama. Pozadina slike je tamnosiva. Na poledini je potpis slikara:

1825.

ИЗОБРАЗИЛЪ ПАВЕЛЪ ГЪДРКОВИЧЪ
ЖИВОПИСЕЦЪ

Ovo je jedan od niza Đurkovićevih portreta Stratimirovića. Isti se nalazi u Narodnom muzeju u Beogradu (v. M. Kolarić — M. Stevanović: P. Đurković kao portretista, Beograd 1953, t. XIII).

Ulje na platnu 67 × 55 cm.

PSPC, Plaški

284

Klasicizam kod Srba VII, Beograd 1967, str. 65 (naveden kao »Portret nepoznatog«); M. Kolarić — N. Kusovac: Pavel Đurković, Opovo 1972, kat. br. 75.

112. Stevan Todorović: Jelena Utješenović

1856. g.

Prema izjavi članova obitelji Aranicki, od kojih je portret kupljen, na njemu je prikazana supruga Ognjeslava Utješenovića-Ostrožinskog.

U ovalu je naslikana polufigura mlade žene okrenute prema desnoj strani, a pogleda upravljena prema gledaocu. Ona ima gustu crnu kosu odstrag vezanu crvenom trakom. Oko vrata joj je ogrlica od tri niza bisera. Haljina joj je bijela, s vezom i ukrasima od ružičastih traka. U rukama drži vijenac od raznobojnog cvijeća. Pozadina je tamna. Desno dolje potpis slikara: S. Teodorović. 14 nov. 1856 (ćirilicom).

Ulje na platnu 74 × 59 cm.

Kupljeno od obitelji Aranicki 1959. g.

394

Autobiografija S. Todorovića, Novi Sad 1951, str. 72 (u popisu radova što je načinio sam Todorović, ovaj portret bi odgovarao broju 30 iz popisa portreta, na kojem je Todorović naslikao Jelenu Mladenović); M. Jovanović: Srpsko slikarstvo u doba romantizma, Novi Sad 1976, str. 187—8.

113. Nepoznati slikar: Ognjeslav Utješenović-Ostrožinski

Druga pol. XIX st.

Ognjeslav Utješenović (1817—1890) pisac i politički i javni radnik. Neko vrijeme bio varaždinski veliki župan. Do 1848. g. u krugu iliraca, a kasnije pristalica ruskih slavjanofila.

Utješenović je naslikan u 3/4 figuri kao čovjek srednjih godina, sa smeđom malo prosjedom kosom i bradom. Odjeća mu je crna, pojas zlatan. Ogrtač, prebačen preko ramena, pridržava zlatan lanac. Na grudima ima jedno odlikovanje. U lijevoj ruci drži sablju, a desnu je stavio na stol, na kojem se nalazi kapa s perjanicom. Pozadina je sivkasta.

Ulje na platnu 127 × 95 cm.

Kupljeno od obitelji Aranicki 1958. g.

322

114. Teodor Ilić Češljarić: Atanasije Živković

Druga pol. XVIII st.

Atanasije Živković (?—1782) iguman manastira Kovilja, a 1770—1781. g. pakrački episkop, a zatim bački.

Živković je prikazan kao stariji čovjek gustih crnih obrva, prosjede kose i brade. Na glavi ima crvenu kapicu. Glavu je okrenuo na desnu stranu, a pogled prema lijevoj strani, u gledaoca. Odjeća mu je posve tamne

karmin boje s crvenom podstavom. Na vrpici oko vrata visi mu draguljima ukrašen krst. Pozadina je tamnosiva.

Portret nije potpisan, ali se zbog kvalitete i sličnosti s nekim češljarevim likovima pripisuje ovom slikaru. Postoji mogućnost da je Češljarić radio ovu sliku. On je slikao i portret Živkovićevog nasljednika u Pakracu Josifa Jovanovića Šakabente, a bio je nešto kao »porodični slikar« porodice Avakumović, kojoj je pripadao i Pavle Avakumović, nasljednik J. Jovanovića Šakabente na episkopskoj stolici u Pakracu. Za vrijeme njegovog upravljanja eparhijom Češljarić je slikao i »Mučenje sv. Varvare«, pa nije nemoguće da je za galeriju pakračkih episkopa naslikao i ovaj portret.

Ulje na platnu 70 × 56 cm.

PSPC, Pakrac

283

O. Mikić: Portreti Srba XVIII v., Novi Sad 1965, kat. br. 45; Reproducirano i u Spomenici vladiceanstva pakračkog, 1930. g. str. 145 i Kašanin: Dva veka srpskog slikarstva, Beograd 1942, sl. 13.

115. Arsenije Teodorović: Kirilo Živković
1795. g.

Kirilo Živković (1730—1807) episkop i crkveni pisac. 1786—1807. g. bio je episkop u Pakracu.

Portret prikazuje cijelu figuru starijeg čovjeka s prosjedom kosom i dosta dugom bradom. Na glavi ima vladiceansku mitru, a oko vrata mu o zelenoj traci visi krst. Sakos mu je bijel s vezom od grančica s cvijećem, zelene, žute i plave boje. Omofor je bijel s crvenim i zlatnim krstovima, a obrubljen je s crvenim rubom ukrašenim zlatnim vezom. Živković u desnoj ruci drži zlatni krst, a u lijevoj episkopski štap. S lijeve strane se u pozadini vidi tamnozeleno zavjesa, a s desne donji dio stupa na čijoj visokoj bazi je dugačak zapis s podacima o Kirilu Živkoviću, godinom slikanja i potpisom slikara.

Ulje na platnu 214 × 138 cm.

PSPC, Pakrac

294

V. Krasić: Kirilo Živković, Glas istine 1884, 29; V. Petrović — M. Kašanin: Srpska umetnost u Vojvodini, Novi Sad 1927, 94, sl. 123; M. Harisjadis: Portreti Arse Teodorovića, Glasnik Istorijskog društva u Novom Sadu, knj. XIII, 1—2, Novi Sad 1940, 181; M. Kašanin: Dva veka srpskog slikarstva, Beograd 1942, 31, sl. 19; D. Medaković: Arsa Teodorović, Letopis Matice srpske, knj. 395, sv. 5, Novi Sad 1965; N. Kusovac — M. Kolarić — V. Ristić: Srpsko slikarstvo XIX veka, Zagreb 1965, 12, sl. 1; kat. br. 1; O. Mikić: Portreti Srba XVIII veka, Novi Sad 1965, 18, 49, kat. br. 46; M. Kolarić: Klasicizam kod Srba I, str. 95, 97; Klasicizam kod Srba VII, Beograd 1967, 182, sl. 2; L' art en Yougoslavie de la pre-

histoire à nos jours, Paris 1971, cat. no 481; Lj. Simić-Konstantinović: Istorijski portret u srpskom slikarstvu XIX veka, Beograd 1972, 16, sl. 2; O. Mikić — L. Selmić: Delo Arsenija Teodorovića, Novi Sad 1978, 40, kat. br. 27; reproducirano i u Vodiču Narodnog muzeja u Beogradu, 1970. g., str. 84.

116. Paja Jovanović: Milan Živković
Poč. XX st.

Milan Živković, je član porodice Živković-Fruškogorski, koja je plemstvo dobila 1880. g.

Portret prikazuje lik mladog čovjeka, naslikanog do pasa. On ima kratku smeđu kosu i brkove zavijene prema gore. Odijelo i prsluk su mu crni, košulja s visokim ovratnikom bijela, a kravata crna. Pozadina je posve tamno zelena. U lijevom gornjem uglu je naslikan grb Živkovića-Fruškogorskih — dvije stegnute ruke na crveno-bijelom polju. Ispod toga je natpis: Aetatis suae XXXIV. Dolje desno je potpis slikara: P. Joannovitch.

Prema izjavi ranijeg vlasnika portret je slikan u Parizu 1904. g.

Ulje na platnu 174 × 61 cm.

Kupljeno od G. Pongratza 1961. g.

398

117. Nepoznati slikar: Stevan Živković
1893. g.

Poprsje muškarca s crnom kosom, brkovima i zaliscima. Odjeven je u crnu odoru sa zlatnim ovratnikom i dugmetima. Pozadina je maslinasta. Na desnom ramenu prikazane osobe su inicijali slikara MK ili MZ (nejasno) i godina — 1893 2. 9.

Ulje na platnu 41 × 38 cm.

Kupljeno od G. Pongratza 1962. g.

503

118. Ferdo Quiquerez: Teofan Živković
1891. g.

Teofan Živković (1825—1890) propovjednik, crkveni pisac i episkop gornjokarlovački (1874—1890).

Polufigura starijeg čovjeka s dugom prosjedom kosom i bradom, u sveštenečkoj odjeći. Na glavi ima crvenu kapicu. Ogrtač je crveno podstavljen, a crvene boje je i pojas. Oko vrata visi krst. Pozadina je sivkasta. S desne strane je potpis slikara: F Q 891. Kako je Teofan Živković umro 1890. g., slika je vjerojatno radena prema fotografiji.

Ulje na platnu 70 × 56 cm.

Kupljeno od G. Pongratza 1961. g.

477

119. Jevtimije Popović: Jedan Habsburgovac
1823. g.
Polufigura, naslikana u ovalu. To je mlađi čovjek s rijetkom svijetlo-smeđom kosom i zaliscima. Odjeven je u svijetlosivu uniformu s visokim, zlatom izvezenim ovratnikom i reverima. Na grudima ima nekoliko odlikovanja. Pozadina je siva. Na poledini je na unutrašnjem okviru bilo napisano: Moloval Evtimij Popović u Beču 12 Julija 823 (ćirilicom) a dolje: Ranieri. Okvir je propao prilikom restauriranja. Portret možda prikazuje cara ranju I, ali ono »Ranieri« možda znači da je to nadvojvoda Rainer (1783—1853).
Ulje na platnu 68 × 55 cm.
PSPC, Plaški
280
Klasicizam kod Srba, VII, Beograd 1967, str. 150.
120. Aksentije Marodić: Portret sveštenika
1869. g.
Polufigura starijeg bradatog čovjeka u sveštenučkoj odjeći. Okrenut je na lijevu stranu. Na glavu ima kamilavku. Oko vrata mu visi krst. S desne strane je potpis slikara: Marodić 16/6 869 (ćirilicom).
Marodić je 1867. g. završio u Beču akademiju i vratio se u Suboticu. »Prilika da dobije veći posao ukazala mu se tek 1870. godine« (Lj. Živanović: Aksentije Marodić, Novi Sad 1970, 9). Zna se da je u međuvremenu slikao po narudžbi portrete i ikone. Možda je, u potrazi za poslom, boravio na episkopskom dvoru u Pakracu, pa je tu 1869. g. nastao ovaj crtež. Nije nam poznato da li je u Pakracu još nešto slikao.
Crtež olovkom na papiru 21,5 × 16 cm.
PSPC, Pakrac
393
121. Nepoznati slikar: Portret sveštenika
Vjer. oko sredine XIX st.
Mlađi čovjek, punog lica, kratkih brkova i brade, prikazan je u polufiguri, okrenut malo prema lijevoj strani. Na glavi ima kamilavku. Odjeća mu je crna, a ogrtač ima crvenu podstavu. Pojas je također crven, a o vratu mu o crvenoj vrpici visi krst. Isti autor kao kod br. 122.
Ulje na platnu 42 × 28 cm.
PSPC, manastir Gomirje
72
122. Nepoznati slikar: Portret sveštenika
Vjer. oko sredine XIX st.
Polufigura čovjeka srednjih godina, duge kose, tankih brkova i kratke brade. Na glavi mu je kamilavka. Odjeća je crna, a podstava, pojas i vrpca o kojoj visi krst su crveni. Rad istog slikara koji je slikao kat. br. 121.

Ulje na platnu 42 × 28,5 cm.
PSPC, manastir Gomirje
135

123. Nepoznati slikar: Portret sveštenika
XIX st.
Portret prikazuje čovjeka dosta punog lica, svijetle puti, prosjede kose, brkova i brade. Odjeća mu je crna, s crvenom podstavom. On sjedi okrenut prema lijevoj strani. Desnu ruku je prislonio na sto, a lijevu, u kojoj drži knjigu, stavio je na koljena. Pozadina je tamno crvena. U lijevom donjem uglu je nečitljiva signatura.
Ulje na platnu 105 × 64 cm.
Dar »Prosvjete«
84

POPIS SLIKARA

- SIMEON BALTIC i Gomirska škola (XVIII st.
kat. br. 3, 4, 5, 6, 7, 8
- TEODOR ILIĆ ČESLJAR, 1746—1793. g.
kat. br. 29
- BELA ČIKOŠ SESIA, 1864—1931. g.
kat. br. 100
- PETAR ČORTANOVIĆ, 1800—1868. g.
kat. br. 31
- BRUNO DIAMANT, 1866—1942. g.
kat. br. 90
- MILENKO ĐURIĆ, 1894—1945. g.
kat. br. 92
- PAVEL ĐURKOVIĆ, 1772—1830. g.
kat. br. 76, 78, 84, 111
- OTON GLIHA, 1914
kat. br. 74
- JOVAN ISAILOVIĆ ML., 1803—1885. g.
kat. br. 98
- PAJA JOVANOVIĆ, 1859—1957. g.
kat. br. 116
- STANOJE JOVANOVIĆ, 1895—1951. g.
kat. br. 71, 72
- SONJA KOVACIĆ-TAJČEVIĆ, 1894—1968. g.
kat. br. 93
- G. KRIZMANIĆ
kat. br. 64
- J. LUČIĆ
kat. br. 91, 96, 99
- AKSENTIJE MARODIĆ, 1838—1909. g.
kat. br. 62, 120
- BOŽO MATIČIĆ
kat. br. 65, 66, 67, 68
- SAVA PETROVIĆ, 1794—1857. g.
kat. br. 104
- JEVTIMIJE POPOVIĆ, 1794—1859. g.
kat. br. 119
- MIHAILO POPOVIĆ, XVIII st.
kat. br. 21

GUSTAV POŠA, 1825?—1900. g.
kat. br. 83

FERDO QUIQUEREZ, 1845—1893. g.
kat. br. 60, 118

HEINRICH SCHLESINGER, 1814—1893. g.
kat. br. 80

JOVAN STAJIĆ TOŠKOVIĆ, 1799—1824. g.
kat. br. 30, 81

LAZAR STAJIĆ TOŠKOVIĆ, XVIII—XIX st.
kat. br. 22

MIHAEL STROJ, 1803—1871. g.
kat. br. 85

EDUARD SWOBODA, 1814—1902. g.
kat. br. 106

VILKO ŠEFEROV, 1895—1974. g.
kat. br. 103

ARSENIJE TEODOROVIĆ, 1767—1826. g.
kat. br. 57, 115

STEVAN TODOROVIĆ, 1832—1925. g.
kat. br. 112

MOJSEJ VOJNOVIĆ, prva pol. XIX st.
kat. br. 32

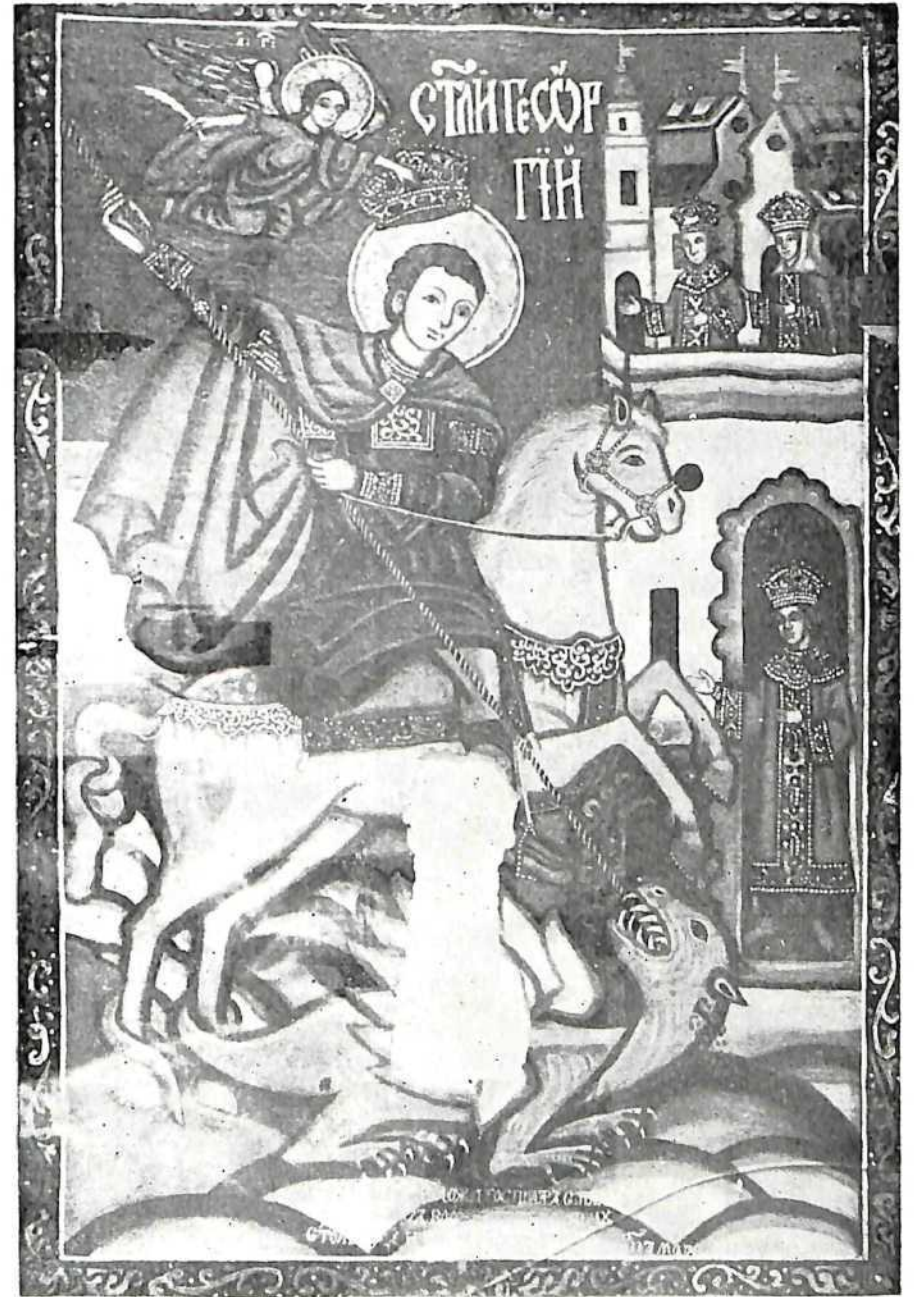
SIMEUN VUJNOVIĆ
kat. br. 69

POPIS SLIKA

1. Nepoznati slikar: Sv. Georgije ,kat. br. 1
2. Nepoznati slikar: Polaganje u grob, kat. br. 2
3. Gomirska škola: Sv. N'kola, kat. br. 4
4. Gomirska škola: Deisis, kat. br. 3
5. Gomirska škola: Raspeće, kat. br. 7
6. Vasilije Romanovič?: Sv. Trojica, kat. br. 10
7. Suradnici Vasilija Romanoviča?: Litijski barjak, kat. br. 9
8. Nepoznati slikar: Nerukotvoren' obraz, kat. br. 11
9. Nepoznati slikar: Prvomučeni' Stefan, kat. br. 12
10. Nepoznati slikar: Bogorodica s djetetom, kat. br. 15
11. Nepoznati slikar: Krunisanje Bogorodice, kat. br. 18
12. Nepoznati slikar: Jerusalim, kat. br. 24
13. Nepoznati slikar: Polaganje u grob, kat. br. 16
14. Nepoznati slikar: Ne r'daj mene mati ,kat. br. 27
15. Nepoznati slikar: Scene iz muke Hristove, kat. br. 28
16. Jovan Stajić Tošković: Mojsije, kat. br. 30
17. Petar Čortanovački: Bogorodica s djetetom, kat. br. 31
18. Nepoznati slikar: Stefan Nemanjić, kat. br. 58
19. Aksentije Marodić: Kamaldulezac, kat. br. 62
20. Nepoznati slikar: Jug Bogdan i Jugovići, kat. br. 59
21. Nepoznati slikar: Manastir Gomirje, kat. br. 63
22. Nepoznati slikar: Portret Andrejevića, kat. br. 73
23. Nepoznati slikar: Jovan Bovan, kat. br. 75
24. Pavel Đurković: Antonije Branković, kat. br. 76
25. Pavel Đurković?: Toma Budisavljević ,kat. br. 78
26. Jovan Stojić Tošković: Nadvojvoda Ferdinand, kat. br. 81
27. Gustav Poša: Nikanor Grujić, kat. br. 83
28. Pavel Đurković: Pavle Hadžić, kat. br. 84
29. Mihael Stroj: Georgije Hranislav, kat. br. 85
30. Jovan Isailović Mladi: Vidosava Milanković, kat. br. 98
31. Bela Čikoš-Sesia: Vladimir Nikolić, kat. br. 100
32. Nepoznati slikar: Petar Veliki, kat. br. 102
33. Sava Petrović: Josif Putnik, kat. br. 104
34. Nepoznati slikar: Nikifor Stefanović, kat. br. 109
35. Nepoznati slikar: Stefan Stratimirović, kat. br. 110
36. Pavel Đurković: Stefan Stratimirović, kat. br. 111
37. Teodor Ilić Češljar?: Atanasije Živković, kat. br. 114
38. Stevan Todorović: Jelena Utješenović, kat. br. 112
39. Paja Jovanović: Milan Živković, kat. br. 116

Na koricama: T. I. Češljar, Mučenje sv. Varvare, kat. br. 29

1. Nepoznati slikar: Sv. Georgije, kat. br. 1

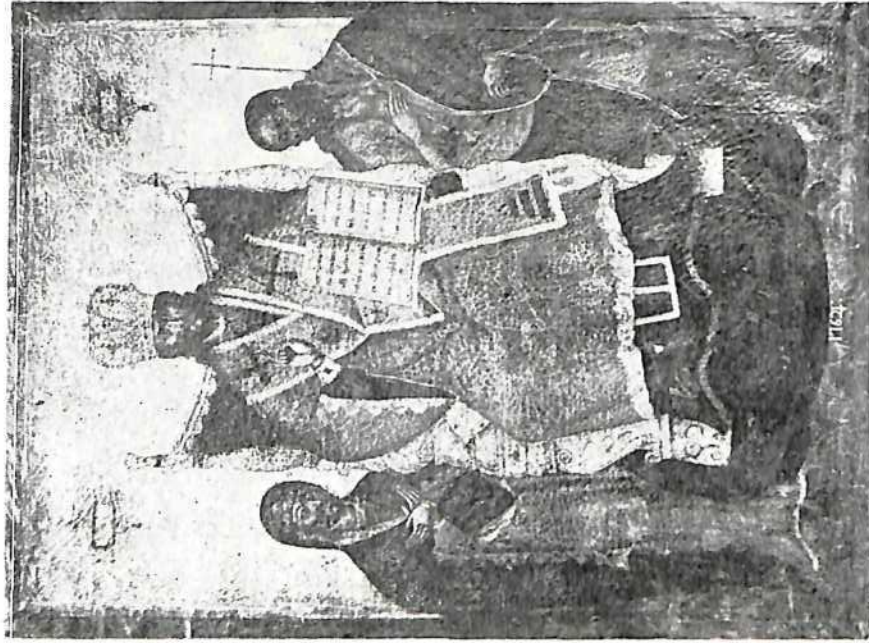

2. Nepoznati slikar: Polaganje u grob, kat. br. 2

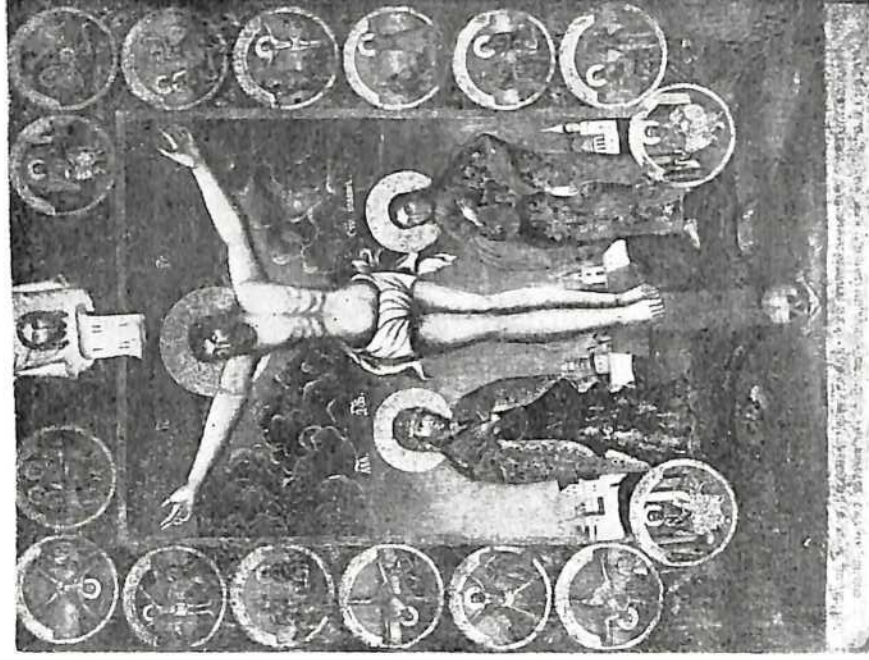

3. Gomirska škola: Sv. Nikola, kat. br. 4

4. Gomirska škola: Deisis, kat. br. 3

5. Gomirska škola: Raspeće, kat. br. 7

6. Vasilije Romanovič: Sv. Trojica, kat. br. 10

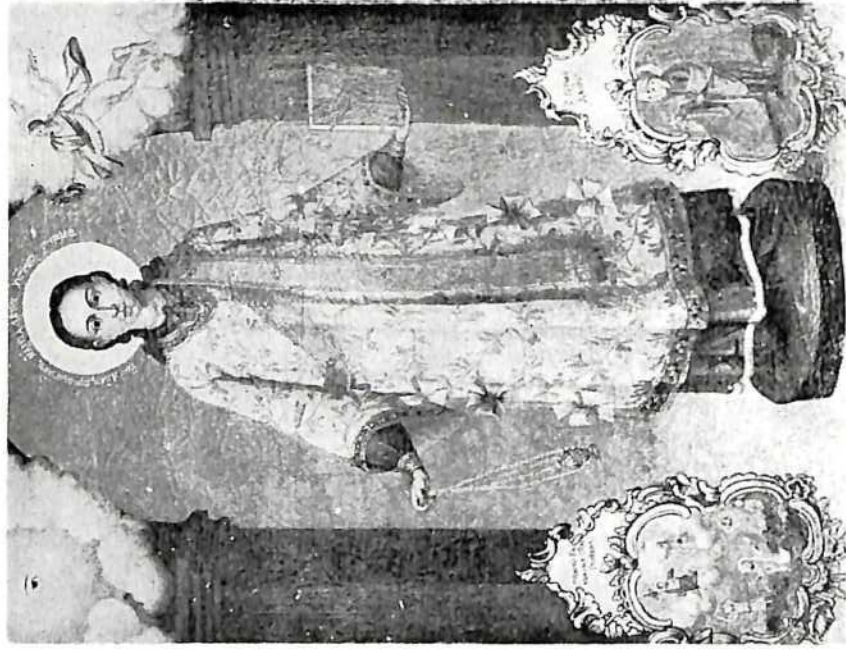

7. Suradnici Vasilija Romanoviča: Litijski barjak, kat. br. 9

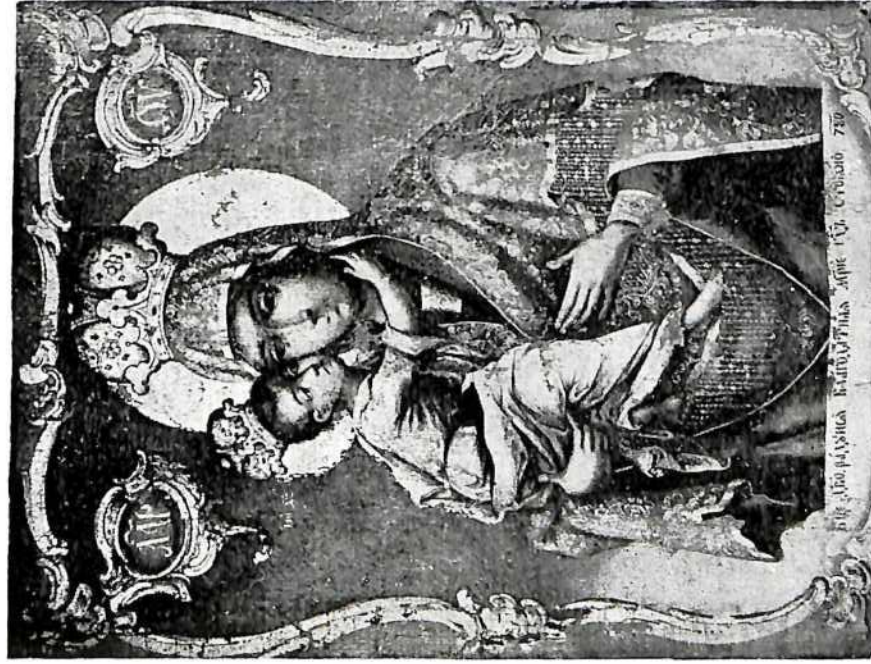

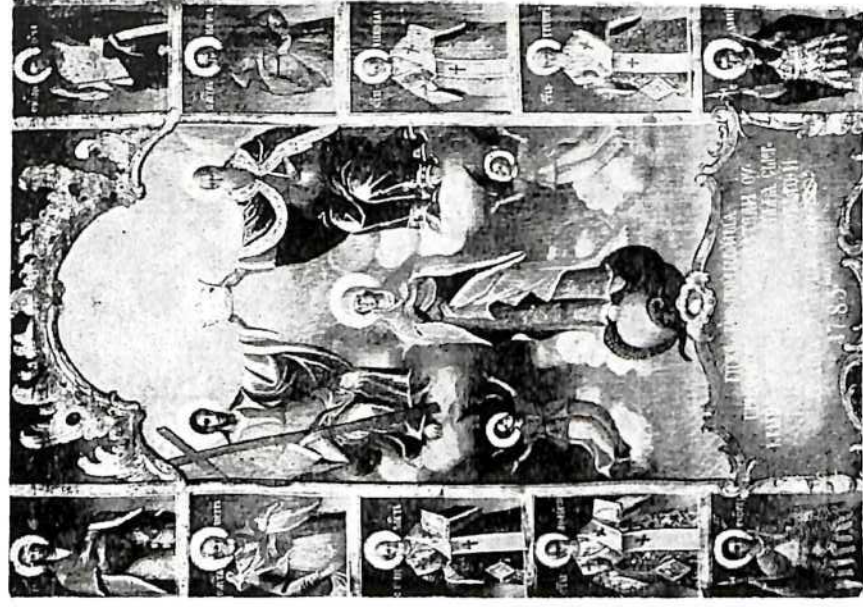
8. Nepoznati slikar: Nerukotvoreni obraz, kat. br. 11

9. Nepoznati slikar: Prvomučnik Stefan, kat. br. 12

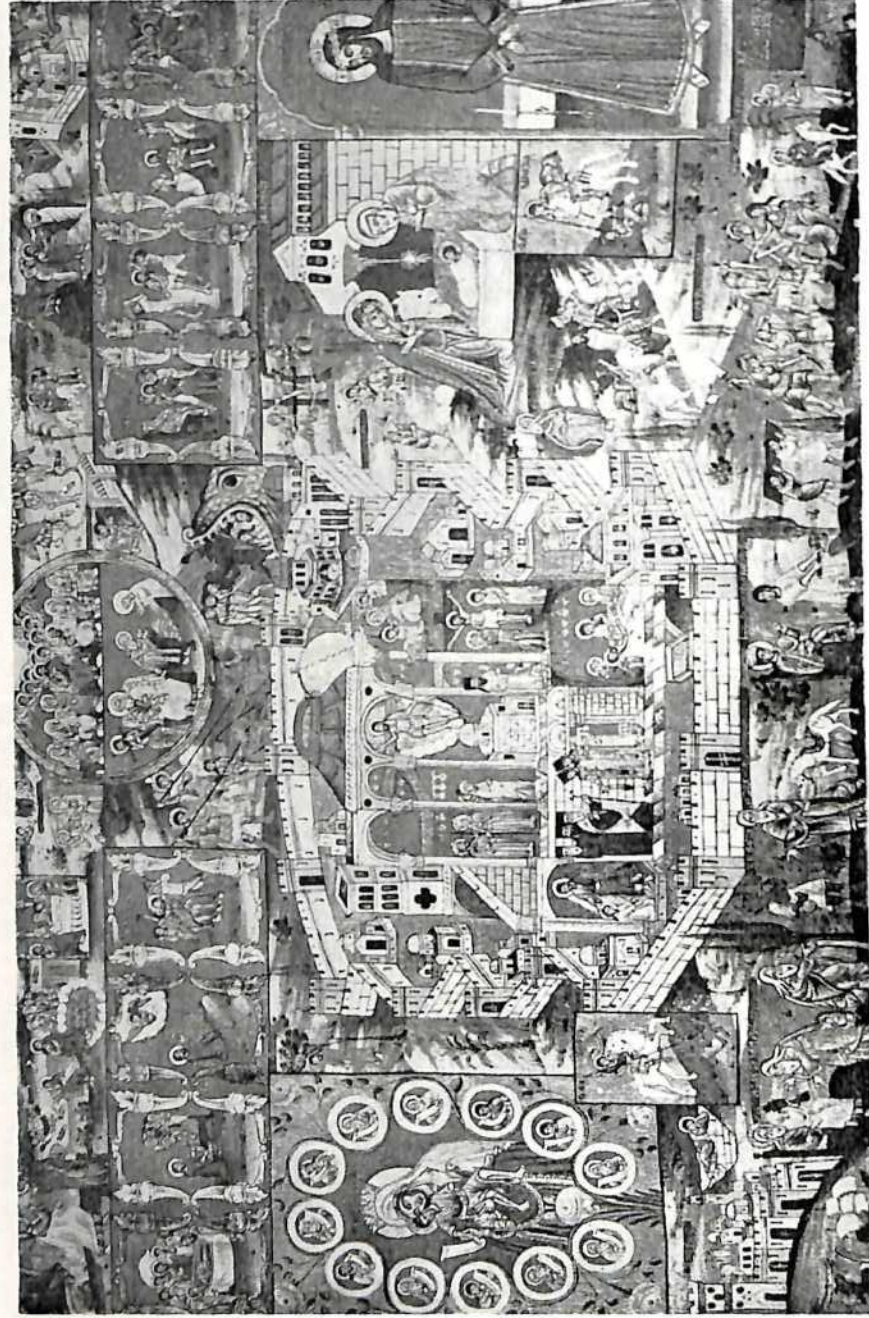

10. Nepoznati slikar: Bogorodica s djetetom, kat. br. 15

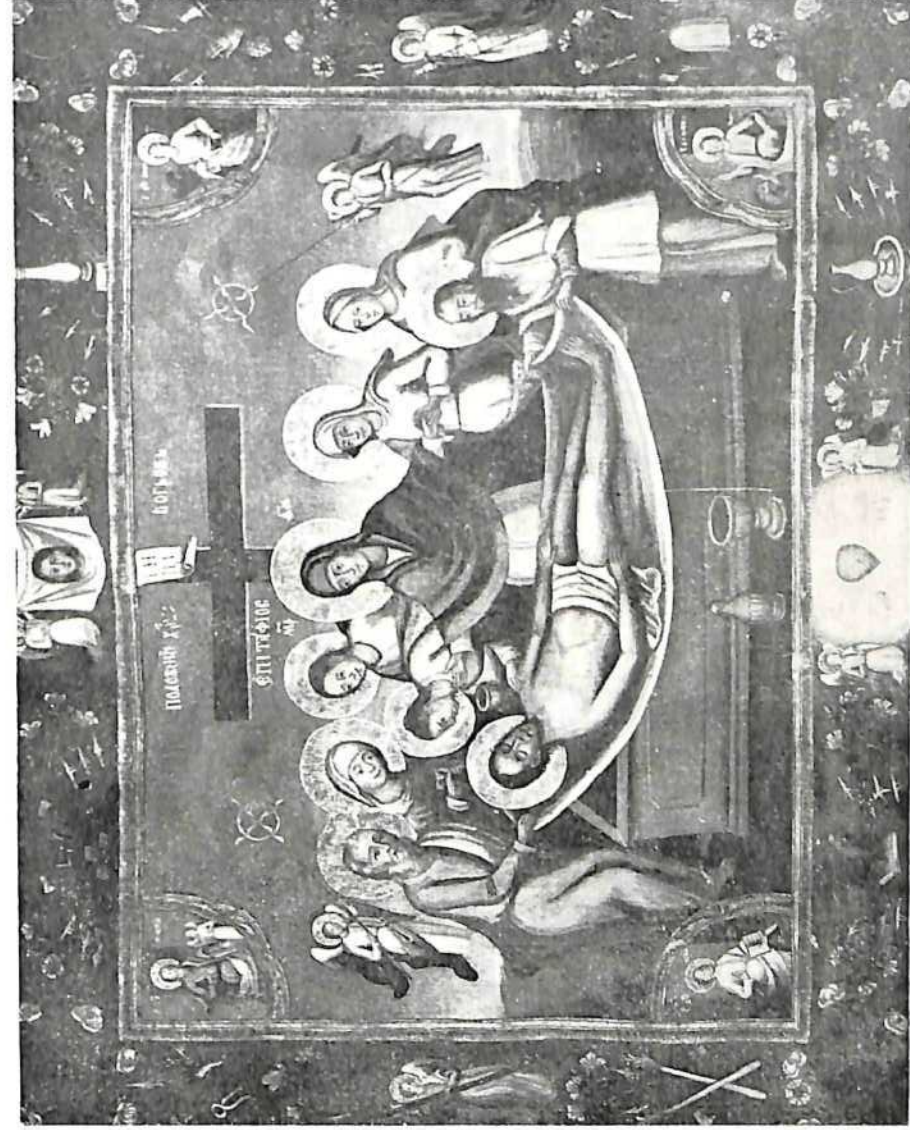

11. Nepoznati slikar: Krunisanje Bogorodice, kat. br. 18

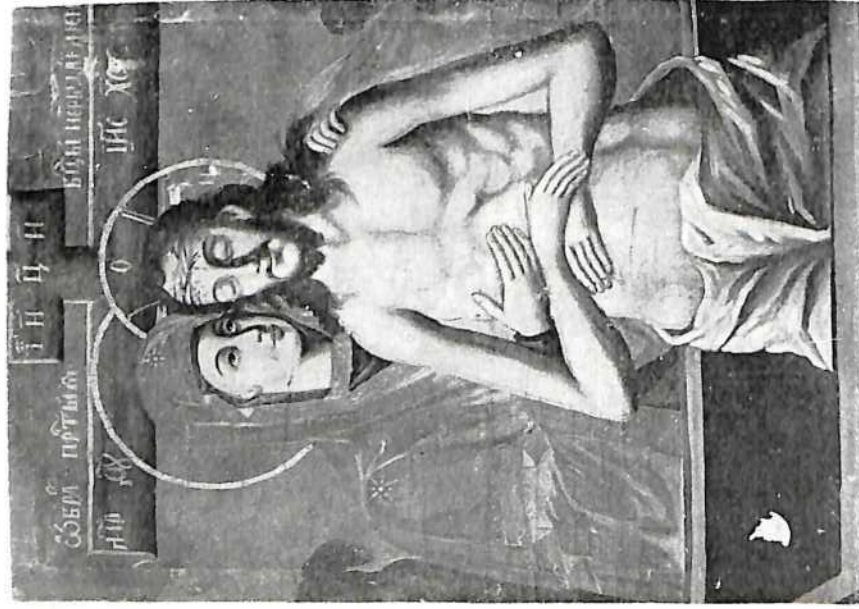

12. Nepoznati slikar: Jerusalem, kat. br. 24

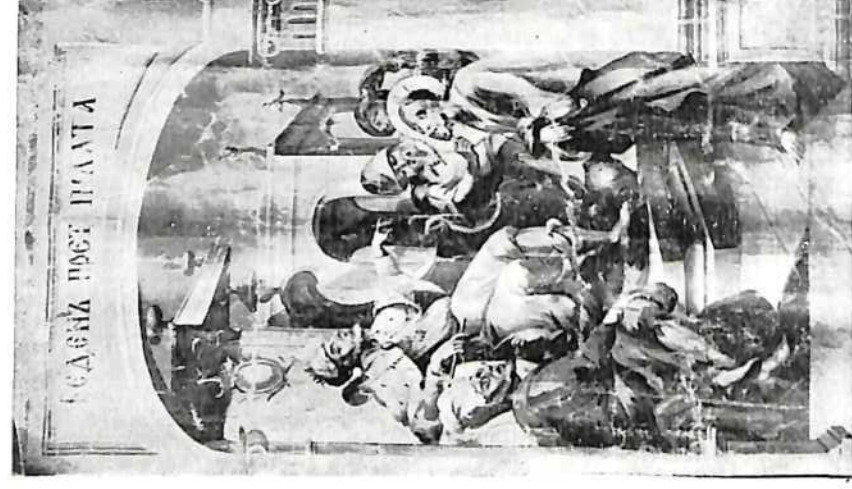

13. Nepoznati slikar: Polaganje u grob, kat. br. 16

14. Nepoznati slikar: Ne ridaj mene mati, kat. br. 27

15. Nepoznati slikar: Scene iz muke Hristove, kat. br. 28

16. Jovan Stajić Tošković: Mojsije, kat. br. 30

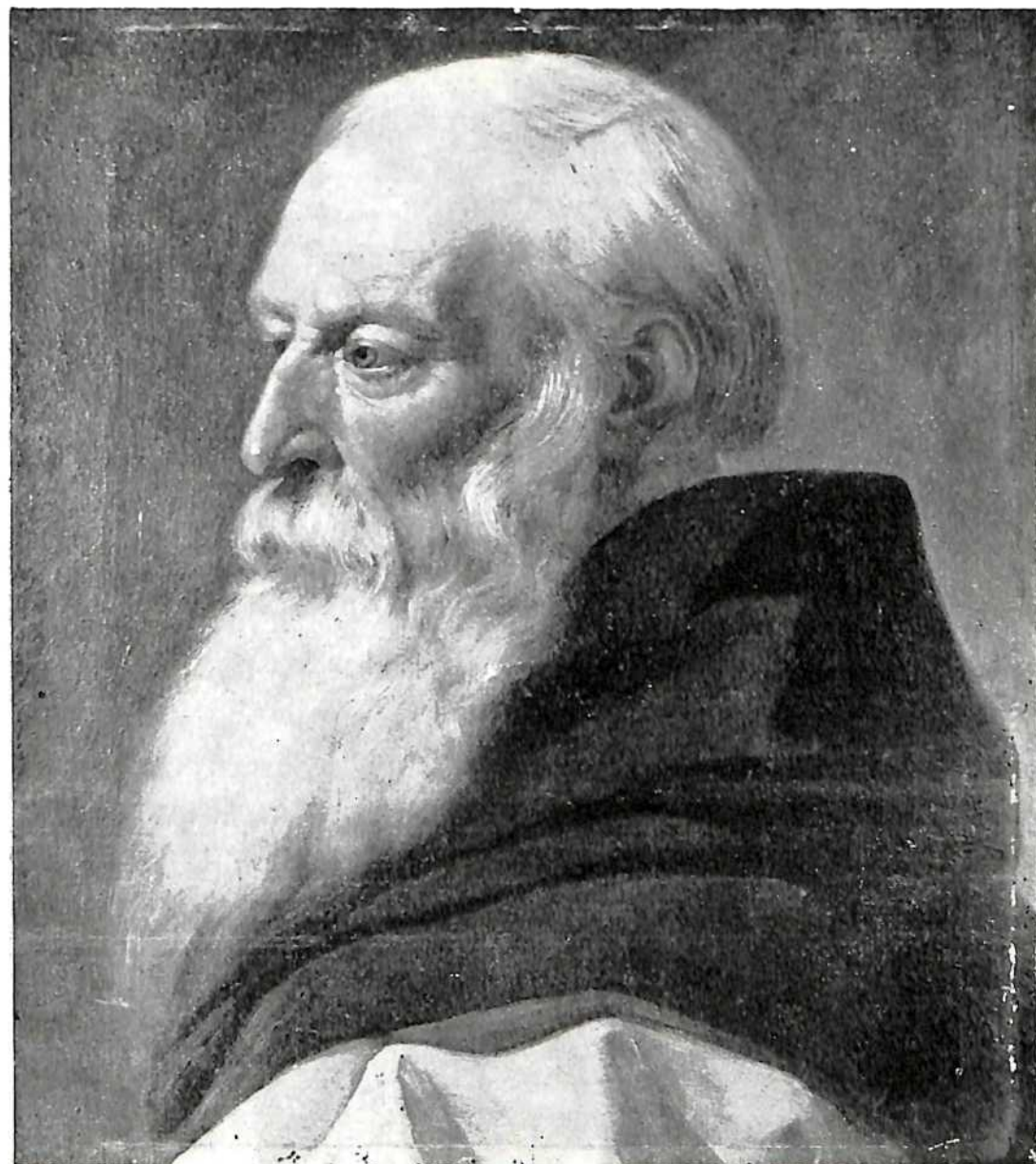

17. Petar Čortanovački: Bogorodica s djetetom, kat. br. 31

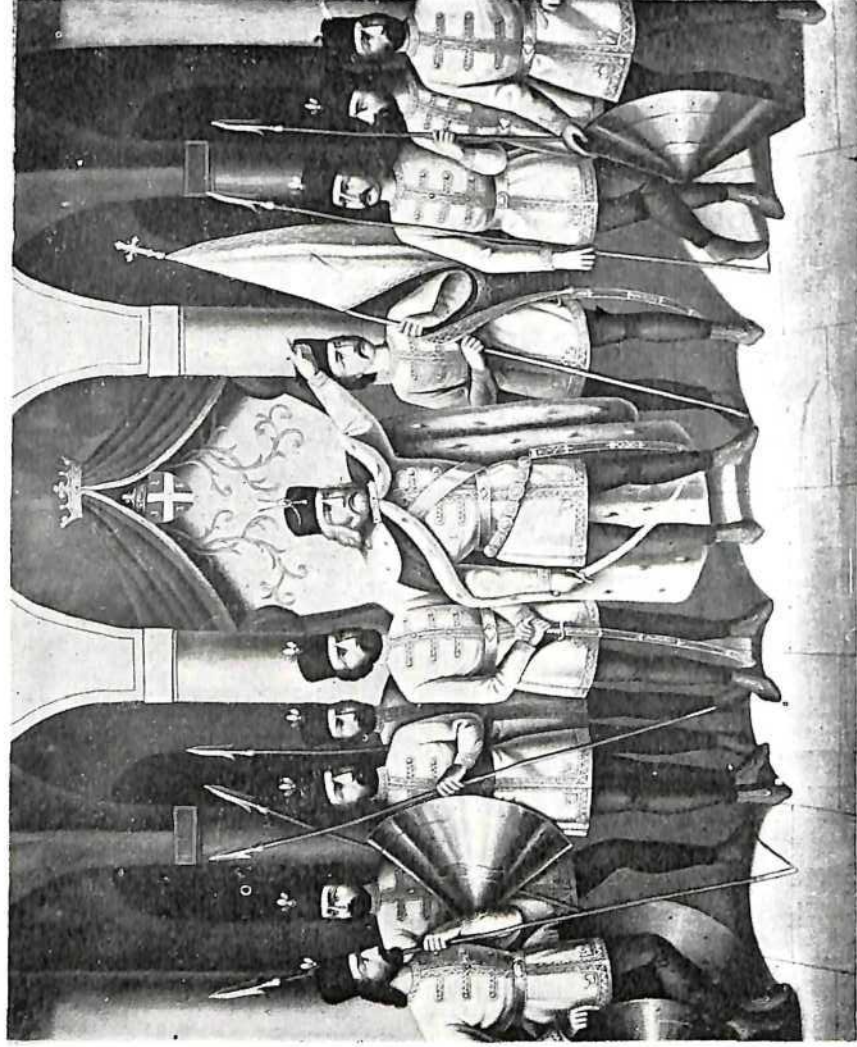

18. Nepoznati slikar: Stefan Nemanjić, kat. br. 58

19. Aksentije Marodić: Kamaldulezac, kat. br. 62

20. Nepoznati slikar: Jug Bogdan i Jugovići, kat. br. 59

21. Nepoznati slikar: Manastir Gornirje, kat. br. 63

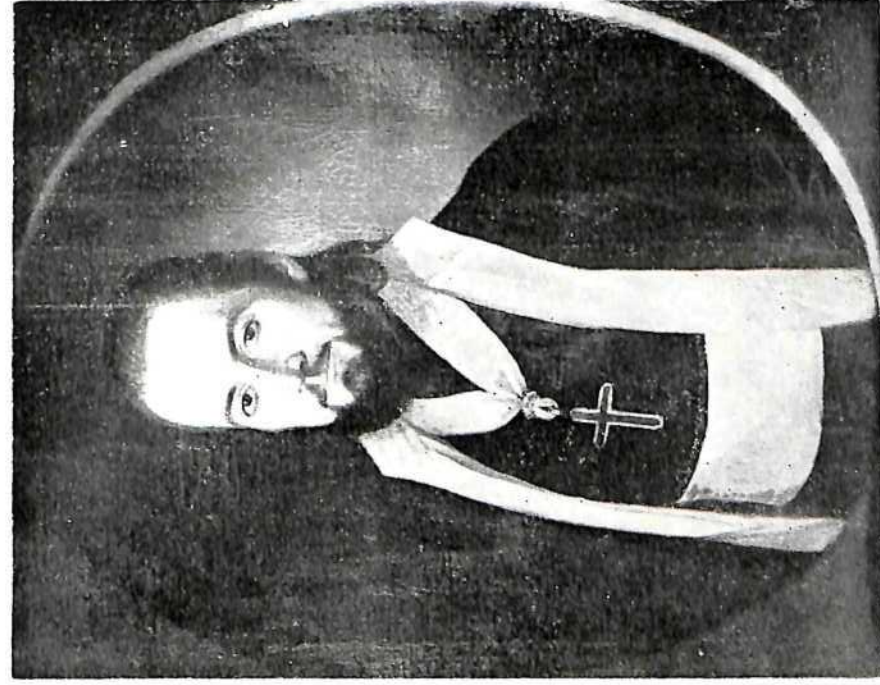

22. Nepoznati slikar: Portret Andrejevića, kat. br. 73

23. Nepoznati slikar: Jovan Bovan, kat. br. 75

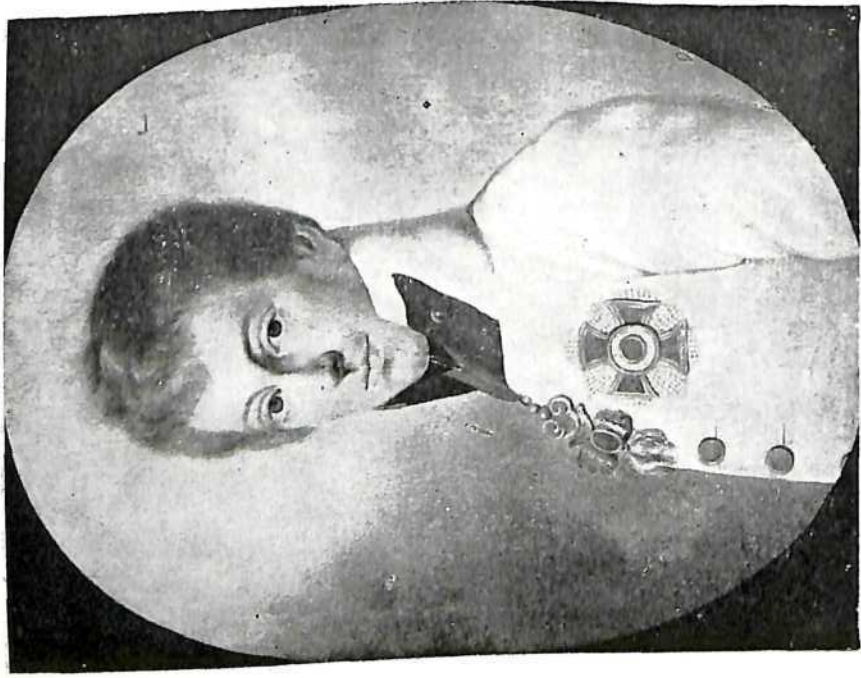

24. Pavel Đurković: Antonije Branković, kat. br. 76

25. Pavel Đurković?: Toma Budisavijević, kat. br. 78

26. Jovan Stajić Tošković: Nadvojvoda Ferdinand, kat.
br. 81

27. Gustav Poša: Nikanor Grujić, kat. br. 83

28. Pavel Đurković: Pavle Hadžić, kat. br. 84

29. Mihael Stroj: Georgije Hranislav, kat. br. 85

30. Jovan Isailović Mlađi: Vidosava Milanковић,
kat. br. 98

31. Bela Čikoš-Sesia: Vladimir Nikolić, kat. br. 100

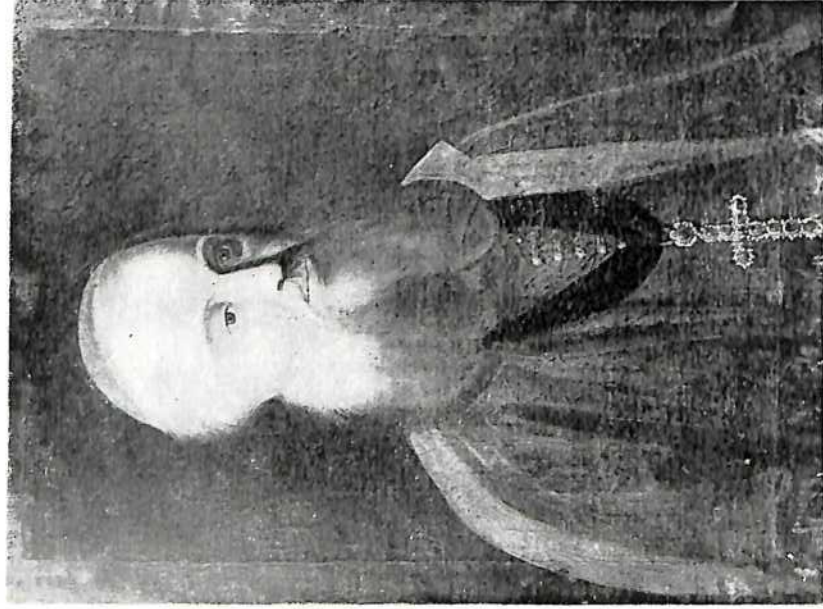

32. Nepoznati slikar: Petar Veliki, kat. br. 102

33. Sava Petrović: Josif Putnik, kat. br. 104

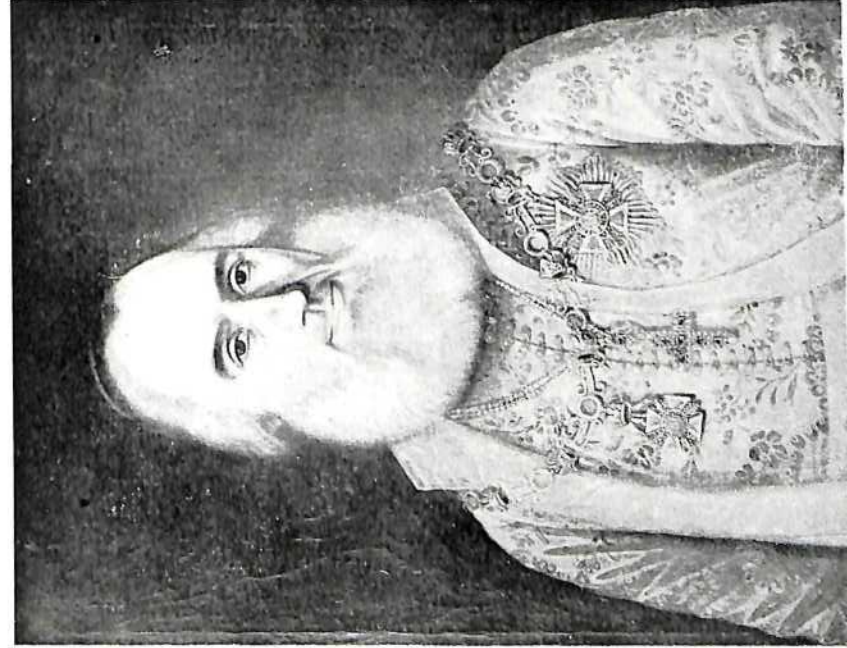
34. Nepoznati slikar: Nikifor Stefanović, kat. br. 109

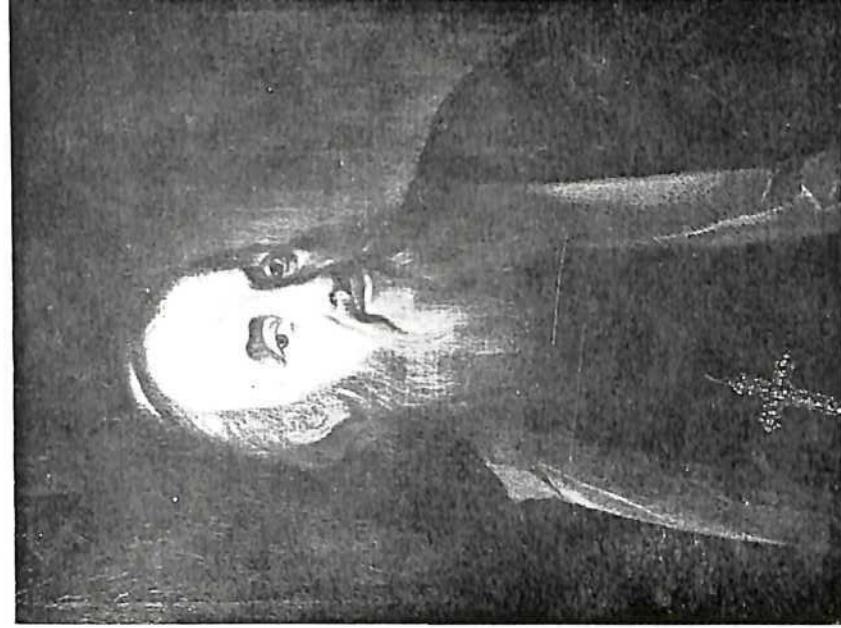
35. Nepoznati slikar: Stefan Stratimirović, kat. br. 110

109

110

36. Pavel Đurković: Stefan Stratimirović, kat. br. 111

37. Teodor Ilić Češljar?: Atanasije Živković, kat. br. 114

38. Stevan Todorović: Jelena Utješenić, kat. br. 112

39. Paja Jovanović: Milan Živković, kat. br. 116